

Центральноукраїнський національний технічний університет
Економічний факультет
Кафедра міжнародних економічних відносин та іноземних мов

«Допущено до захисту»
Зав. кафедрою МЕВтаІМ
д.е.н., професор

_____ Іван МИЦЕНКО
« ____ » _____ 2026 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА **за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти**

на тему
«РОЗВИТОК МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ
ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКІВ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ПОЛЬЩЕЮ»

Виконав здобувач вищої освіти
4 курсу, групи МЕВ-22
ОПП «Міжнародні економічні
відносини»
спеціальності 292 «Міжнародні
економічні відносини»

_____ Томіленко О. О.
« ____ » _____ 2026 р.

Керівник роботи:

к.е.н., доцент

_____ Дар'я НАСИПАЙКО
« ____ » _____ 2026 р.

Рецензент: к.е.н., доцент кафедри
економіки, менеджменту та
комерційної діяльності ЦНТУ

_____ Ілона АНДРОЩУК

Центральноукраїнський національний технічний університет
 Факультет економічний
 Кафедра Міжнародних економічних відносин та іноземних мов
 Рівень вищої освіти Бакалавр
 Галузь знань 29 «Міжнародні відносини»
 Спеціальність 292 «Міжнародні економічні відносини»
 Освітньо-професійна програма «Міжнародні економічні відносини»

ЗАТВЕРДЖУЮ
 Завідувач кафедри
 _____ Іван МИЦЕНКО
 «_____» _____ 2026 року

**ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
 ЗА ПЕРШИМ (БАКАЛАВРСЬКИМ) РІВНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ
 ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Томіленка Олександра Олександровича
 (прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи

Розвиток міжнародних економічних взаємозв'язків між Україною та Польщею

2. Керівник роботи

Насипайко Дар'я Сергіївна, к.е.н., доцент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

3. Строк подання роботи до захисту _____

4. Мета та завдання кваліфікаційної роботи

Метою роботи є аналіз сучасного стану економічного співробітництва України з Польщею з подальшим визначенням перспектив його розвитку.

Завдання: дослідження змісту і провідних форм міжнародного економічного співробітництва країн; характеристика методологічних засад функціонування системи міжнародного економічного співробітництва за умов сучасних інтеграційних процесів; вивчення ролі міжнародних організацій в створенні умов і розвитку економічної взаємодії в Європі; дослідження рівня інтеграції України з країнами Євросоюзу; аналіз передумов становлення та розвитку економічного співробітництва України і Польщі; дослідження динаміки і структури зовнішньоторговельних відносин між цими країнами; оцінка рівня економічної безпеки у сфері торговельної взаємодії України і Польщі; визначення перспективних напрямів подальшого розвитку міжнародного економічного співробітництва України і Польщі.

5. Консультанти по роботі, із зазначенням розділів роботи

Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Розділ 1	доцент Насипайко Д.С.		
Розділ 2	доцент Насипайко Д.С.		
Розділ 3	доцент Насипайко Д.С.		

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Вибір теми і об'єкта дослідження, призначення наукового керівника	02.02.2026-13.02.2026	
2	Розробка завдання на кваліфікаційну роботу, складання календарного плану його виконання	16.02.2026-06.03.2026	
3	Опрацювання навчальної та наукової літератури і складання плану роботи	09.03.2026-10.04.2026	
4	Проведення наукових досліджень, обробка фактичного матеріалу	13.04.2025-08.05.2026	
5	Написання тексту 1-го розділу роботи та подання його на рецензування керівникові	11.05.2026-17.05.2026	
6	Написання тексту 2-го розділу роботи та подання його на рецензування керівникові	18.05.2026-31.05.2026	
7	Написання тексту 3-го розділу роботи та подання його на рецензування керівникові	01.06.2026-07.06.2026	
8	Усунення недоліків, написання остаточного варіанта тексту, оформлення кваліфікаційної роботи	08.06.2026-11.06.2026	
9	Перевірка на плагіат	12.06.2026-16.06.2026	
10	Отримання відгуку наукового керівника	17.06.2026-21.06.2026	
11	Рецензування кваліфікаційної роботи	22.06.2026-25.06.2026	
12	Захист кваліфікаційної роботи на засіданні екзаменаційної комісії		

Дата видачі завдання

« ____ » _____ 2026 року

Підпис керівника

(прізвище та ініціали)

Завдання прийнято до виконання

« ____ » _____ 2026 року

Підпис здобувача

АНОТАЦІЯ

Томіленко О. Розвиток міжнародних економічних взаємозв'язків між Україною та Польщею. – Кваліфікаційна робота за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти зі спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» освітньо-професійної програми «Міжнародні економічні відносини». – Центральноукраїнський національний технічний університет Міністерства освіти і науки України. – Кропивницький, 2026.

У першому розділі розкрито сутність та форми міжнародної економічної взаємодії між державами, значення міжнародних організацій у розвитку економічного співробітництва у світі та передумови економічного співробітництва між Україною і Польщею.

У другому розділі здійснено аналіз експортно-імпоротної діяльності України і Польщі, взаємозв'язку галузей економік країн, трудових і фінансових взаємин між Україною і Польщею.

У третьому розділі окреслено проблеми взаємовигідної економічної співпраці України та Польщі, наведено шляхи вдосконалення міжнародних економічних взаємозв'язків між Україною та Польщею.

Ключові слова: міжнародні економічні взаємозв'язки, міжнародна економічна взаємодія, міжнародні організації, економічне співробітництво, експорт, імпорт, експортно-імпортна діяльність.

ABSTRACT

Tomilenko O. The Development of International Economic Relations between Ukraine and Poland. – Qualification thesis for the first (bachelor's) level of higher education in specialty 292 "International Economic Relations" within the educational-professional program "International Economic Relations". – Central Ukrainian National Technical University of the Ministry of Education and Science of Ukraine. – Kropyvnytskyi, 2026.

The first chapter reveals the essence and forms of international economic interaction between states, the importance of international organizations in the development of economic cooperation in the world and the prerequisites for economic cooperation between Ukraine and Poland.

The second chapter analyzes the export-import activities of Ukraine and Poland, the relationship between the sectors of the economies of the countries, labor and financial relations between Ukraine and Poland.

The third chapter outlines the problems of mutually beneficial economic cooperation between Ukraine and Poland, and provides ways to improve international economic relations between Ukraine and Poland.

Keywords: international economic relations, international economic interaction, international organizations, economic cooperation, export, import, export-import activity.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКІВ МІЖ ДЕРЖАВАМИ	8
1.1. Сутність та форми міжнародної економічної взаємодії між державами	8
1.2. Значення міжнародних організацій у розвитку економічного співробітництва у світі	13
1.3. Передумови економічного співробітництва між Україною і Польщею	21
Висновки до розділу 1	27
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА СУЧАСНОГО СТАНУ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКІВ МІЖ УКРАЇНОЮ І ПОЛЬЩЕЮ	28
2.1. Аналіз експортно-імпоротної діяльності між державами	28
2.2. Аналіз взаємозв'язку галузей економік України і Польщі	33
2.3. Дослідження трудових і фінансових взаємин між Україною і Польщею	38
Висновки до розділу 2	45
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКІВ МІЖ УКРАЇНОЮ І ПОЛЬЩЕЮ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	46
3.1. Проблеми взаємовигідної економічної співпраці України та Польщі	46
3.2. Шляхи вдосконалення міжнародних економічних взаємозв'язків між Україною та Польщею	52
Висновки до розділу 3	57
ВИСНОВКИ	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	62

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасних умовах функціонування світової економіко-політичної системи жодна держава не може залишатися ізольованою, відокремлюючи власні інтереси, ресурси та можливості від глобальних процесів. Однією з ключових характеристик сучасного етапу економічного розвитку є надзвичайно висока інтенсивність інтеграційних процесів у міжнародному просторі. Україна, як невід'ємна частина європейського континенту, традиційно декларує прагнення долучитися до цих глобальних трансформацій та стати активним учасником міжнародної економічної взаємодії. При цьому стратегічною метою для нашої держави має виступати налагодження взаємовигідного співробітництва, стимулювання внутрішнього економічного розвитку та формування позитивного соціально-економічного іміджу України як однієї з найбільших країн Європи. Водночас досягнення високого рівня розвитку міжнародних економічних відносин вимагає відповідного підґрунтя. Таким підґрунтям виступає міжнародне економічне співробітництво, яке базується на сучасних принципах партнерства, взаємодії та інтеграції зусиль.

Метою роботи є аналіз сучасного стану економічного співробітництва України з Польщею з подальшим визначенням перспектив його розвитку.

Для досягнення поставленої мети передбачено виконання таких завдань:

- дослідження змісту і провідних форм міжнародного економічного співробітництва країн;
- характеристика методологічних засад функціонування системи міжнародного економічного співробітництва за умов сучасних інтеграційних процесів;
- вивчення ролі міжнародних організацій в створенні умов і розвитку економічної взаємодії в Європі;
- дослідження рівня інтеграції України з країнами Євросоюзу;

- аналіз передумов становлення та розвитку економічного співробітництва України і Польщі;
- дослідження динаміки і структури зовнішньоторговельних відносин між цими країнами;
- оцінка рівня економічної безпеки у сфері торговельної взаємодії України і Польщі;
- визначення перспективних напрямів подальшого розвитку міжнародного економічного співробітництва України і Польщі.

Об'єктом дослідження є економічні відносини, які виникають у процесі формування механізму міжнародного економічного співробітництва України і Польщі.

Предметом дослідження обрано зміст і напрями поглиблення співробітництва в галузі міжнародних економічних відносин між Україною та Польщею.

Теоретичне та практичне значення одержаних результатів дослідження. У роботі систематизовано теоретичні аспекти розвитку двостороннього економічного співробітництва, визначено основні чинники його формування та розвитку, а також узагальнено сучасні тенденції торговельно-економічної взаємодії між державами. Практичне значення дослідження полягає в можливості використання отриманих результатів суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності, закладами вищої освіти для вдосконалення механізмів українсько-польського економічного співробітництва.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох основних розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Робота викладена на 67 сторінках, її положення проілюстровані 3 таблицями та 3 рисунками. Список використаних джерел налічує 56 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКІВ МІЖ ДЕРЖАВАМИ

1.1. Сутність та форми міжнародної економічної взаємодії між державами

Міжнародне економічне співробітництво між країнами можна визначити як взаємодію в різних сферах діяльності, що включає міжнародну торгівлю, виробничу кооперацію, науково-технічну співпрацю, фінансово-кредитні відносини, туризм, транспорт й інші напрями. У вузькому розумінні поняття «міжнародне економічне співробітництво» можна трактувати як форму взаємодії між двома або більше країнами чи суб'єктами господарювання різних держав, спрямовану на досягнення конкретних цілей – промислових, аграрних, фінансових, науково-технічних, туристичних тощо. У таких підходах економічне співробітництво не зводиться лише до обміну товарами, послугами або капіталом, а передбачає спільне використання ресурсів і потенціалу всіх учасників [1; 3; 4]. Саме тому його розглядають як одну з ключових форм міжнародної економічної взаємодії, що забезпечує отримання взаємної вигоди завдяки ефективному використанню фінансових, матеріальних та інших ресурсів.

У широкому розумінні міжнародне економічне співробітництво доцільно визначати як певний рівень розвитку міжнародних економічних відносин, що характеризується наявністю стійких, довготривалих економічних зв'язків. У цьому контексті співробітництво України з іншими країнами охоплює різноманітні форми міжнародної економічної діяльності, зокрема: рух капіталу, міжнародну торгівлю товарами та послугами, міграцію робочої сили, науково-технічне співробітництво, туризм, виробничу кооперацію, транспорт і будівництво тощо [5].

З історичної точки зору формування міжнародних економічних відносин пройшло тривалий етап розвитку. Їх зародження можна простежити ще з античних часів, коли виникали перші форми обміну товарами, а також у період середньовіччя, коли активно розвивалася торгівля предметами розкоші та спеціями. Нового рівня розвитку міжнародні економічні відносини досягли під час промислової революції, що розпочалася на початку XIX століття. Саме цей період став основою для формування стабільного механізму міжнародної економічної взаємодії. До цього часу багато країн могли функціонувати відносно автономно, не відчуючи значної потреби у розвинених торговельних чи фінансових зв'язках. Однак із початком промислової революції ситуація кардинально змінилася. У подальшому, наприкінці XIX – на початку XX століття, разом із розширенням зовнішньої торгівлі розпочалися активні процеси інтернаціоналізації виробництва [9, с. 8].

Особливо інтенсивний розвиток міжнародних економічних відносин відбувався у 1960–1980-х роках у поєднанні з науково-технічною революцією. Саме в цей період почали формуватися основні риси глобальної економіки, у межах якої існування ізольованих економічних систем окремих держав стало розглядатися як неефективне та навіть утопічне.

За твердженням професора Є. Ф. Жукова, становлення глобальної системи міжнародних економічних відносин відбувалося поступово, проходячи певні етапи розвитку, які можуть бути узагальнені у відповідній класифікації.

У сучасних умовах міжнародне економічне співробітництво є однією з ключових характеристик системи міжнародних відносин.

Практично кожна держава світу виступає учасником різноманітних міжнародних угод, які охоплюють широкий спектр сфер взаємодії. До найважливіших із них належать угоди про двосторонню торгівлю, валютно-фінансове співробітництво, кредитування, інвестиції, а також домовленості щодо регулювання обліку та оподаткування.

Будучи реалізованими у формі двосторонніх або багатосторонніх домовленостей, такі акти можуть набувати вигляду традиційних міжнародних договорів, виконавчих чи міжвідомчих угод, конвенцій, меморандумів, декларацій про наміри і результати, кодексів законів, інструктивних документів, що запроваджуються міжнародними організаціями.

Зі свого боку, інтернаціоналізація економічного обміну супроводжується істотним зростанням кількості підписаних міжнародних договорів, а також посиленням рівня їх впливу на різні аспекти міжнародної взаємодії [10].

У сучасних умовах глобалізації міжнародні економічні відносини відіграють дедалі вагомішу роль у забезпеченні економічного розвитку держав, стимулюючи розширення торговельних зв'язків, залучення інвестицій та поширення інноваційних технологій. На основі аналізу та узагальнення наукових праць дослідників, у таблиці 1.1 було виокремлено ключові механізми активізації міжнародних економічних відносин [18].

Поряд із співробітництвом, одним із базових елементів системи МЕВ виступає інтеграція, яка є визначальним принципом сучасної моделі економічної взаємодії між державами світу [11].

Визначенн міжнародної економічної інтеграції може розкриватися через сукупність характеристик і процесів, властивих інтенсивній міжнародній торгівлі, руху іноземних інвестицій, транснаціональній кооперації виробничих ланцюгів у межах компаній, а також поступовому формуванню спільних або об'єднаних ринків [12].

Сучасні дослідження міжнародного співробітництва з позиції економічної політики часто ґрунтуються на аналізі локальних або регіональних торговельних договорів, кількість яких щороку зростає [10].

Така ситуація є цілком закономірною, оскільки саме торговельні відносини становлять один із найважливіших механізмів міжнародного економічного співробітництва. В той же час вони давно виходять за межі

суто торговельної проблематики. До сфери їхнього впливу також належать питання інвестиційних потоків, рівня конкуренції, особливостей внутрішнього регулювання і ряд інших аспектів. Отже, результати таких досліджень стають вагомим джерелом інформації щодо тенденцій і масштабів економічної взаємодії між країнами, які уклали відповідні угоди [13, с. 134].

Таблиця 1.1

Ключові механізми активізації міжнародних економічних відносин

Перелік механізмів	Сутність механізмів
Відкриття ринків і лібералізація торгівлі	Зниження митних тарифів та інших бар'єрів для міжнародної торгівлі сприяє збільшенню обсягів експорту та імпорту.
Угоди про вільну торгівлю та економічну інтеграцію	Підписання регіональних та міжнародних угод, що спрощують торгівлю між країнами-членами.
Приваблення іноземних інвестицій	Створення сприятливого інвестиційного клімату через законодавчі гарантії, податкові пільги та спрощення процедур для іноземних інвесторів.
Розвиток інфраструктури	Інвестиції у транспорт, енергетику, зв'язок та іншу інфраструктуру для поліпшення торговельної логістики та доступу до міжнародних ринків.
Підтримка експорту	Державні програми підтримки експортерів, включаючи фінансування, страхування експортних кредитів, маркетингову та консультативну підтримку.
Міжнародна економічна дипломатія	Активна участь у міжнародних економічних форумах, організаціях та переговорах для захисту національних економічних інтересів.
Розвиток цифрової економіки та електронної торгівлі	Стимулювання розвитку та інтеграції цифрових технологій у міжнародні економічні процеси.
Нормативно-правове регулювання	Удосконалення законодавства з метою гармонізації з міжнародними стандартами та правилами.
Соціальна відповідальність та стійкий розвиток	Інтеграція принципів соціальної відповідальності та стійкого розвитку у міжнародну економічну діяльність.

Примітка: за даними [18].

Правова база інтеграції як однієї з форм міжнародного економічного співробітництва двох країн може полягати в укладенні прямої угоди між двома або кількома країнами, із залученням міжнародних організацій або без такої участі. Якщо ж міжнародні організації беруть участь у цьому процесі,

він має здійснюватися відповідно до настанов і правил тієї офіційної міжнародної структури, членами якої є держави – сторони певної угоди. Крім того, підписання та подальше виконання положень міжнародних торговельних угод виступає важливим сигналом для вітчизняних і зарубіжних підприємств про те, що в державі реалізуються основоположні засади ліберальної економічної політики [14].

Сучасний стан і перспективи розвитку міжнародних торговельних відносин за участю України формуються під впливом широкого кола чинників, що визначають динаміку світової торгівлі. Передусім позиції українських товарів на міжнародному ринку залежать від політики окремих держав щодо застосування протекціоністських заходів у сфері міжнародної торгівлі.

Другим глобальним чинником доцільно вважати постійні зміни ринкової кон'юнктури на міжнародних ринках, зокрема стан окремих географічних сегментів і місце конкретних товарів у їх межах.

Порівняно з двома попередніми, третій чинник можна визначити як локально-цільовий. Йдеться про використання країнами системи обмежувальних заходів в світовій торгівлі стосовно наявних або потенційних торговельних контрагентів.

Такі заходи здійснюють прямий вплив на умови здійснення та загальний стан міжнародної діяльності. Для України вплив цього чинника мають особливо вагоме значення насамперед у межах експортної складової зовнішньоторговельних зв'язків. Це пояснюється тим, що на світових ринках окремих видів продукції машинобудування, чорних металів, залізо-марганцевих руд, а також сільськогосподарської продукції частка українського експорту сягає 80–85 % [15].

У процесі формування зовнішньоторговельних відносин Україна керується документами Світової організації торгівлі (СОТ), повноправним членом якої вона стала в 2018 році. Для України участь у СОТ слід розглядати, з одного боку, як механізм реальної інтеграції до міжнародної

торговельної системи, а з іншого — як інструмент підвищення ефективності та конкурентоспроможності вітчизняних товаровиробників [16].

Саме відповідно до норм і правил СОТ в Україні було розпочато реформування національної торговельної політики. Водночас, за інформацією СОТ, головними складовими українського імпорту виступають автомобілі, мінеральні продукти, медикаменти і побутова техніка. В свою чергу, експортну спеціалізацію України формують продукція агропромислового комплексу, металургійної галузі та енергоресурси [17].

Результати аналізу структури й складу зовнішньоторговельного балансу України дають підстави стверджувати, що в експорті переважає сировинна продукція, тоді як в імпорті домінують готові та вартісні товари.

Така економічна ситуація в державі значною мірою зумовлена скороченням обсягів високотехнологічного і наукомісткого виробництва, переорієнтацією економіки на випуск переважно сировинної продукції, яка надалі переробляється в інших державах.

Провідні позиції українського експорту, зокрема, металургійна продукція і аграрна, хоча й характеризуються значними масштабами та демонструють тенденцію до постійного збільшення обсягів, усе ж мають відносно низьку додану вартість і значною мірою залежать від коливань цінової кон'юнктури на міжнародних ринках.

1.2. Значення міжнародних організацій у розвитку економічного співробітництва у світі

Процес становлення передумов і визначення базових принципів організації міжнародного економічного співробітництва за умов сучасних глобалізаційних трансформацій має винятково важливе значення. Основною метою участі України в діяльності глобальних міжнародних інституцій є створення сприятливих умов для розвитку національної економіки, набуття практичного досвіду взаємодії у сфері міжнародних економічних відносин, а

також прискорення інтеграційних процесів держави у світове господарство. У цьому контексті ключову роль відіграють міжнародні організації, зокрема економічного спрямування, функціонування яких базується на демократичних засадах.

Приєднуючись до міжнародних організацій глобального рівня, Україна прагне реалізувати дві взаємопов'язані цілі. По-перше, це інтеграція у процеси забезпечення зростання міжнародної економіки і покращення рівня добробуту людства. По-друге, це отримання підтримки від міжнародних політичних та економічних інституцій у вирішенні внутрішніх економічних проблем держави [19].

У широкому розумінні поняття «міжнародна організація» означає об'єднання держав, юридичних і фізичних осіб, котрі реалізують певні програми або досягають визначених цілей на основі узгоджених принципів і процедур, причому їх діяльність виходить за межі національних кордонів. Важливою особливістю міжнародних економічних організацій є те, що їх регулювання здійснюється державними органами країн-учасниць. Водночас, на відміну від внутрішніх органів державного управління, такі організації виконують регулятивні функції на наднаціональному рівні. У ролі регуляторів вони суттєво впливають на напрямки і масштаби розвитку міжнародної економіки [20, 21].

Таким чином, міжнародні організації як глобального, так і регіонального рівня, які акумулюють економічний потенціал своїх учасників, отримують значні можливості для здійснення впливу на світове економічне середовище. Саме тому вони являються важливими стратегічними суб'єктами глобального економічного розвитку. Сукупність заходів та інструментів, націлених на досягнення таких стратегічних цілей, формує зміст їхньої стратегічної політики [22].

У багатьох випадках саме міжнародні організації грають ключову роль у формуванні державних економічних стратегій, окреслюючи рамки розвитку національних економік у контексті глобальних процесів [23].

Глобальні економічні стратегії значною мірою формуються під впливом діяльності Організації Об'єднаних Націй (ООН) – найбільшої міжнародної інституції. ООН є універсальною та багатofункціональною організацією, для якої одним із пріоритетних напрямів діяльності є регулювання економічних взаємовідносин між країнами-учасницями.

До системи глобальних спеціалізованих інституцій належать організації, що мають значний вплив на ключові сектори світової економіки. Насамперед це Міжнародний валютний фонд (МВФ), Світовий банк (СБ) і Світова організація торгівлі (СОТ) (див. табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Функції та завдання МВФ, Світового банку і СОТ

ОРГАНІЗАЦІЯ	ОСНОВНІ ФУНКЦІЇ ТА ЗАВДАННЯ
МВФ (МІЖНАРОДНИЙ ВАЛЮТНИЙ ФОНД)	забезпечення стабільності міжнародної валютно-фінансової системи; надання короткострокових кредитів країнам-членам для подолання фінансових криз; здійснення нагляду за економічною політикою країн-членів; надання технічної допомоги та консультацій
СВІТОВИЙ БАНК	сприяння економічному розвитку та зменшенню бідності в країнах, що розвиваються; фінансування проєктів з розвитку інфраструктури, освіти, охорони здоров'я та інших сфер; надання технічної допомоги та експертних консультацій; підтримка реформ для покращення економічного управління та інституційної спроможності
СОТ (СВІТОВА ОРГАНІЗАЦІЯ ТОРГІВЛІ)	регулювання міжнародної торгівлі через створення правил та стандартів; забезпечення умов для вільної торгівлі товарами та послугами; врегулювання торговельних суперечок між країнами-членами; моніторинг торговельної політики країн-членів; сприяння торговельним переговорів для подальшої лібералізації торгівлі

Примітка: за даними [32-34].

Окрім цього, структура ООН включає органи, діяльність яких спрямована на регулювання міжнародних економічних відносин у галузевому або регіональному вимірах. Зокрема, ЮНІДО відповідає за розвиток промисловості, ФАО – за продовольчу сферу, ІКАО – за цивільну авіацію, а також функціонують комісії ЕКОСОР, що займаються економічними та соціальними питаннями [21].

Фінансовий сектор посідає важливе місце в інфраструктурі міжнародних економічних відносин, виступаючи своєрідною «кровоносною системою» економіки, яка забезпечує організацію та фінансову підтримку, зокрема і на міжнародному рівні. У зв'язку з цим сформувалася система міжнародних фінансових організацій (МФО), неформальним лідером якої є Світовий банк – інституція, що об'єднує п'ять основних фінансово-кредитних організацій:

- Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР);
- Міжнародну фінансову корпорацію (МФК);
- Міжнародну асоціацію розвитку (МАР);
- Багатостороннє агентство з гарантування інвестицій (БАГІ);
- Міжнародний центр з урегулювання інвестиційних спорів (МЦУІС).

Усі зазначені інституції є спеціалізованими установами ООН. Вони входять до її системи, але водночас мають власні організаційно-управлінські механізми та статuti. Кожна з них виконує окремі функції у сфері міжнародного фінансово-кредитного забезпечення.

Після здобуття незалежності Україна у 1992 році стала членом МВФ і водночас приєдналася до системи Світового банку. Це дало змогу розпочати активну співпрацю, зокрема з МБРР. Станом на сьогодні обсяг фінансування проєктів за підтримки банку перевищив півтора мільярда доларів США [24, с. 35-37].

З проголошенням курсу на європейську інтеграцію Україна активізувала співпрацю і з європейськими фінансовими інституціями. При цьому ефективність такої взаємодії залежить від двох ключових умов:

1. фінансова допомога повинна мати значний масштаб і сприяти глибоким структурним змінам в економіці (а іноді й у політичній сфері) країни-реципієнта;
2. використання коштів має бути цілісним і не розпорошуватися, а ефективність досягається за умови відповідального та прозорого виконання

інвестиційних програм із дотриманням принципів чесності та інноваційності [25].

Таким чином, Україна зацікавлена у співпраці з МВФ і має пропонувати програми, спрямовані на вирішення ключових економічних проблем, зокрема забезпечення макроекономічної стабільності, економічного зростання та гарантування економічної безпеки [26]. У цьому процесі міжнародні організації відіграють активну роль у формуванні глобальної стратегії економічного розвитку.

Ще одним важливим напрямом міжнародних економічних відносин для України є зовнішня торгівля. Саме вона забезпечує зростання частки товарів і послуг, що набувають глобального характеру. У сучасних умовах країни конкурують за найвигідніші позиції у глобальних ланцюгах створення доданої вартості [27].

Ключовим регулятором міжнародної торгівлі виступає Світова організація торгівлі (СОТ). Її основними завданнями є лібералізація торговельних відносин, усунення дискримінаційних бар'єрів доступу до ринків і ресурсів, а також удосконалення міжнародних торговельних правил [19].

Одним із важливих кроків у цьому напрямі стало прийняття у 2014 році Угоди СОТ про спрощення процедур торгівлі. За оцінками Світового банку та учасників Всесвітнього економічного форуму, реалізація цієї угоди сприяє збільшенню обсягів світової торгівлі на 3–5%. Для порівняння, зниження тарифів у рамках Уругвайського раунду забезпечило приріст лише на 2–3% [27].

Водночас важливим залишається питання захисту національних товаровиробників у сфері зовнішньоекономічної діяльності. Для цього необхідно використовувати систему спеціальних показників, серед яких: рівень захисту внутрішнього ринку (співвідношення компенсаційних платежів до світових цін), агрегований показник підтримки, критерії звільнення від зобов'язань щодо скорочення, оцінка загрози значної шкоди,

співвідношення бюджетних втрат і вигод виробників, а також показники спеціальних захисних заходів [28, С. 28].

Сьогодні інновації є одним із головних чинників здобуття конкурентних переваг як у сфері виробництва, так і в міжнародній торгівлі. Координацією цього напрямку на світовому рівні в межах угоди TRIPS (Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights) насамперед займаються Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ) та Світова організація торгівлі (СОТ). ВОІВ є спеціалізованою установою системи ООН, основним призначенням якої виступає активізація інтелектуальної діяльності, а також забезпечення належного захисту прав інтелектуальної власності. Ця організація відіграє важливу роль у підготовці нових міжнародних договорів і сприяє вдосконаленню вже чинних правових механізмів у національних законодавствах різних держав. На сучасному етапі Україна також належить до числа учасників ВОІВ [29].

У світі функціонує також низка інших організацій міжнародного співробітництва, діяльність яких пов'язана з визначенням, гарантуванням і захистом прав інтелектуальної власності. Серед них можна назвати, зокрема, ЮНЕСКО, коаліції із захисту прав інтелектуальної власності й інші подібні організації. Прагнучи отримати відповідні переваги та закріпити за собою статус повноправного учасника ринку зовнішньоторговельних операцій, Україна вже є членом більшості таких міжнародних структур. Водночас через дію низки макроекономічних чинників, серед яких сповільнення темпів зростання ВВП, необхідність реформування багатьох галузей економічної діяльності, потреба в додатковому фінансуванні військово-промислового комплексу, модернізація державних корпорацій, а також протидія економічній і військовій агресії, для України важливого значення набули саме відносини із світовими фінансово-кредитними організаціями.

Одним із пріоритетних напрямів зовнішньоекономічної політики України є Євросоюз (ЄС). Європейська інтеграція, як і перспективне членство в ЄС, розглядається нашою державою як стратегічна мета. Для

України така участь є важливою передумовою підтримки прогресивного економічного розвитку, швидшого подолання технологічного відставання, активнішого впровадження новітніх технологій і залучення більших обсягів іноземних інвестицій. Усе це створює можливості для реального формування нових робочих місць, а також для підвищення рівня конкурентоспроможності продукції українського виробництва. В підсумку саме це дає Україні шанс забезпечити відповідність копенгагенським критеріям членства в Євросоюзі, співпраця з яким була започаткована ще у 1991 році [19].

Досить ефективною формою підтримки процесів міжнародного економічного співробітництва є міжрегіональні, або сусідські, об'єднання, що передбачають тісну економічну взаємодію між країнами суміжних адміністративних територій. Фактичний початок такого формату співпраці припадає на 1959 рік, коли на базі прикордонних територій Федеративної Республіки Німеччини та Нідерландів було створено перший євро регіон [20].

Станом на початок 2020 р. в Європі вже функціонувало більше 50 таких євро регіонів. Україна приймає активну участь як мінімум у чотирьох із них. Серед них слід виділити «Карпатський євро регіон», до якого з українського боку входять Івано-Франківська, Закарпатська, Львівська, Чернівецька області і прикордонні території Польщі, Румунії, Словаччини та Угорщини. Іншим прикладом є прикордонний регіон «Буг», учасниками якого виступають Волинська область з боку України і прикордонні території Польщі. Також Україна бере участь у регіоні «Нижній Дунай», до якого входить Одеська область та суміжні території Румунії і Молдови, а ще в регіоні «Верхній Прут», який охоплює Чернівецьку область і прикордонні райони Молдови та Румунії [19].

Якщо говорити про європейський напрям зовнішньоекономічної діяльності України, то саме Європейський Союз нині є її найбільшим торговельним партнером, на який припадає близько 40 % зовнішньої торгівлі. Водночас Україна посідає 25-те місце серед партнерів ЄС у сфері

експортно-імпортних операцій, забезпечуючи трохи більше 1 % від загального обсягу торгівлі [30].

Починаючи з 2016 року, ці відносини демонстрували стійку тенденцію до зростання. Поступовий вплив на зміну масштабів купівлі та продажу продукції між Україною та Європейським Союзом можна простежити на основі динамічних показників. Саме з 2016 року почали зростати обсяги як експорту, так і імпорту товарів і послуг України у взаємодії з державами-членами ЄС.

Військова агресія проти України суттєво вплинула на розвиток торговельно-економічних відносин між Україною та країнами Європейського Союзу.

Попри це, ЄС і надалі залишається головним партнером України у сфері зовнішньої торгівлі товарами, хоча його частка поступово зменшується.

Якщо у 2024 році на країни Євросоюзу припадало 53,8 % загального товарообігу України, то у 2025 році цей показник скоротився до 50,3 %. Водночас ЄС зберіг провідні позиції як у структурі експорту українських товарів із часткою 57,8 %, так і в структурі імпорту, де його частка становила 46,7 %. У 2025 році експорт товарів до країн Європейського Союзу скоротився на 5,6 %, або на 1,4 млрд дол. США. Основними причинами такого зниження стало зменшення постачання продовольчих товарів і напоїв на 13,7 % (1,3 млрд дол. США), а також промислових матеріалів на 4,4 % (512 млн дол. США). Саме ці дві товарні групи формують понад 82 % українського експорту до ЄС. Зниження частки Європейського Союзу в загальному обсязі експорту України свідчить не лише про наявність певних обмежень для українських товарів на європейському ринку, а й про поступову диверсифікацію географічної структури експорту [31].

1.3. Передумови економічного співробітництва між Україною і Польщею

Сучасна модель зовнішньоекономічної взаємодії між Україною та Польщею передусім ґрунтується на розвитку зовнішньоторговельних зв'язків, а також на активному експорті української робочої сили. Якщо розглядати участь українських спеціалістів і працівників різних галузей у польському ринку праці, можна відзначити стабільне розширення цієї сфери економічної співпраці. Щороку спостерігається зростання обсягів грошових переказів, які українці, що працюють у Польщі, надсилають на батьківщину. Такі надходження формують до 85 % усіх трансфертів із Польщі до інших держав [17].

Українці демонструють вищий рівень економічної активності, ніж поляки, і з 2022 року відкрили понад 120 тисяч компаній. Вони вже мають досвід роботи в правовому полі Європейського Союзу, адже Польща є його частиною [36].

Україна є сьомим найбільшим експортним партнером Польщі. Польща підтримує Україну не лише на політичному, а й на економічному рівні, сприяючи її стійкості та майбутньому відновленню. У цьому процесі важливу роль мають відіграти польські компанії, тоді як торговельне сальдо залишається позитивним. Війна суттєво змінила економічне мислення в Європі: безпека стала ключовою умовою розвитку, а оборонний сектор – одним із фундаментів економічного зростання. Загалом Польща допомагає Україні не тільки прямою підтримкою, а й створенням умов для розвитку економіки та приватного сектору.

Незважаючи на ракетні обстріли та труднощі в логістичних ланцюгах, економічні зв'язки між Польщею та Україною залишалися стійкими. У 2023 році Польща зберігала статус одного з провідних торговельних партнерів України, тоді як ланцюги постачання у сферах металургії, машинобудування та агропродовольчого виробництва продовжували функціонувати. Українські

компанії, серед яких Metinvest, Ferrexpo, Kernel та ViOil, забезпечували польський ринок металопродукцією та харчовими товарами. Водночас Польща стала важливим джерелом постачання продукції військового та подвійного призначення, а значна частина її експорту озброєнь у 2024 році була спрямована саме до України [37].

Аналіз галузевої структури торгівлі та рівня взаємодоповнюваності економік свідчить, що низка секторів уже має сприятливі передумови для формування транскордонних виробничих кластерів. Однією з ключових сфер співпраці залишається металургія: Україна постачає сировинну базу, тоді як Польща спеціалізується на її переробці та виробництві продукції з більшою доданою вартістю. Позитивна динаміка спостерігається також у сегментах електротехнічного обладнання та машинобудування, де поступово зростає збалансованість взаємної торгівлі, що вказує на посилення технологічної інтеграції. Водночас постачання руд і промислових мінералів продовжує підтримувати спільні виробничі ланцюги та розвиток металомістких галузей в обох країнах. Окремі галузі поки що перебувають на початковому етапі інтеграції, проте мають значний потенціал для поглиблення співпраці. Зокрема, ринок добрив і хімічної продукції може розвиватися через створення центрів стандартизації відповідно до вимог ЄС та реалізацію спільних інвестиційних проєктів.

Агропродовольчий сектор, включаючи виробництво молочної та переробленої продукції, уже демонструє певний рівень інтеграції, який може посилюватися завдяки гармонізації сертифікаційних процедур та розвитку транскордонних торговельних мереж.

Таким чином, торговельно-економічні зв'язки між Польщею та Україною вже створюють основу для формування нових промислових кластерів. Подальший розвиток цієї співпраці потребує належної інституційної підтримки, узгодженої політики та ефективних інвестиційних стимулів.

Важливою передумовою для поглиблення економічної інтеграції є також взаємопроникнення польського та українського капіталу.

Сьогодні в Україні працює понад 3 600 польських компаній, тоді як у Польщі зареєстровано понад 29 000 підприємств, заснованих українськими власниками. Їхня діяльність охоплює фінансовий сектор, логістику, роздрібну інфраструктуру та відновлювану енергетику. Такі форми перехресної присутності створюють міцне підґрунтя для майбутнього промислового партнерства. Однак наявності капіталу недостатньо для повноцінного розвитку співпраці. Важливим завданням урядів обох держав та Європейського Союзу є створення механізмів, які зменшуватимуть інвестиційні ризики та стимулюватимуть приватну ініціативу. Ефективним інструментом можуть стати механізми змішаного фінансування, зокрема двосторонні фонди, інвестиційні програми перед вступом до ЄС та системи розподілу ризиків. Такі інструменти здатні спрямовувати державні й європейські ресурси на проекти, що сприяють інтеграції ланцюгів постачання, розвитку спільної інтелектуальної власності, формуванню єдиних брендів та гармонізації нормативно-правового середовища відповідно до законодавства ЄС [37].

Окремої уваги заслуговує людський капітал, який є одним з найголовніших, хоча часто недооцінених чинників економічного зближення. Українські працівники накопичують практичний досвід роботи в європейському середовищі та набувають знань щодо функціонування різних регуляторних систем.

Наведені показники свідчать про те, що сучасні зовнішньоторговельні відносини між Україною та Польщею характеризуються стабільним зростанням обсягів, що значною мірою зумовлено євроінтеграційним курсом України.

Крім трудової міграції та торговельної співпраці, варто звернути увагу й на інші тенденції, що формують передумови для подальшого розвитку взаємовигідних економічних відносин. Українсько-польське економічне

партнерство виходить далеко за межі товарної торгівлі: Польща залишається одним із ключових прямих інвесторів в українську економіку.

Попри війну, тісні економічні зв'язки формують для польського бізнесу нові можливості. Вже більше 3000 польських компаній приймають участь в проєктах відновлення і розвитку української інфраструктури. Серед них – виробничі підприємства, що продовжують діяльність в Україні попри наслідки обстрілів, будівельні підприємства «Mirbud», «Uniber» та польський оператор енергетичних мереж «PSE». У 2024 році Польща спрямувала 25 млн євро на відбудови інфраструктури України в рамках програми «EU for Ukraine».

Співробітництво з Україною вже приносить Польщі відчутні економічні переваги: посилення регіонального впливу, розширення ринків збуту, доходи від транзиту, а також підтримку економічного зростання та зайнятості всередині держави. Частина коштів Євросоюзу, виділених для допомоги Україні, залишається в польській економіці через транзитні, логістичні та сервісні послуги. В 2024–2025 рр. ВВП Польщі зріс на 3 % та 3,6 % відповідно, що суттєво перевищує середні показники по Європі. На кінець 2025 р. ВВП Польщі перевищив 1 трлн дол. США, що посилює її позиції як потенційного кандидата на вступ до G20.

Станом на сьогодні в Україні працюють численні компанії, створені за участю польського капіталу. Серед них можна виокремити «Церсаніт» – компанія, що виробляє будівельну кераміку; «IDS-BUD S.A.» і «UNIBER S.A.» – будівельні підприємства; «Барлінек» та «Новий Стиль» – деревообробне і меблеве підприємства; «Кен-Пак» – виробника пакувальних матеріалів; «Інтер-Гроклін» – підприємство, що спеціалізується на виготовленні комплектуючих для різних видів автомобілів; «Полімекс-Мостосталь» – металообробний завод; «Aluprof S.A.» – виробник алюмінієвих конструкцій; «Сніжка-Україна» – підприємство-виробник лакофарбової продукції; «Пластікс-Україна» – підприємство з виготовлення полімерних матеріалів; «Bella Center» – виробника товарів гігієни та

побутової хімії. Крім виробничого сектору, польський капітал представлений і у фінансово-кредитній сфері, зокрема через ПАТ «Кредобанк» та страхову компанію «PZU Україна», а також у сфері торгівлі, де працює один із найбільших польських ритейлерів – LPP S.A.

Окрім перелічених підприємств, варто згадати ще один помітний приклад інвестиційної активності. Наприкінці 2019 року компанії групи Dragon Capital (Україна) разом із низкою приватних інвесторів уклали угоду щодо придбання 100 % акцій ПАТ «Ідея-Банк», які належали Getin Holding S.A. (Республіка Польща). Також у ході своєї основної діяльності протягом 2019 року та на початку 2020 року польський банк розвитку BGK надав два кредити загальною сумою майже 90 млн євро вже згаданій компанії UNIBER S.A. Кошти були спрямовані на реалізацію будівельних проєктів торговельних центрів у Києві, де фінансування склало 35 млн євро, та в Харкові, де його обсяг становив 53,6 млн євро [39].

Якщо розглядати інвестиційні потоки у зворотному напрямі, тобто з України до Польщі, то їхні масштаби є значно скромнішими. Серед українських інвестиційних проєктів, реалізованих у Польщі, особливої уваги заслуговують плодопереробні заводи корпорації T.B. Fruit Dwikozy, інвестором яких виступає компанія T.B. Fruit, відома за торговельними марками «Яблуневий дар» і «Галіція». У 2019 році українські інвестиції в T.B. Fruit дали змогу розпочати спорудження вже третього заводу компанії у Польщі, що спеціалізується на переробці яблук і ягід. Його будівництво стартувало в селі Бжостовець Мазовецького воєводства. За своїми параметрами цей об'єкт може стати одним із найбільших переробних підприємств у Європі, адже проектна потужність передбачає переробку близько 4500 тонн яблук на добу та 700 тонн ягід на добу. Очікуваний обсяг інвестицій у цей проєкт, за попередніми розрахунками, може перевищити 40 млн євро [40].

Крім того, у Польщі вже працює низка підприємств, створених або профінансованих за участю українського капіталу. Серед них – «Геліос»,

завод із виробництва освітлювальних приладів, інвестором якого виступила компанія «Іскра»; металургійний комбінат Huta Stali Czestochowa, стратегічним інвестором якого стала корпорація «Індустріальний союз Донбасу»; сироварний завод «Ostrowia», профінансований групою компаній Milkiland; агровиробнича група «Пан Курчак»; IT-компанії Miratech і SoftServe; а також косметичне підприємство Elfa. Таким чином, український бізнес у Польщі присутній не лише в агропереробці, а й у металургії, харчовій промисловості, IT-сфері, виробництві освітлювальної техніки та косметики.

Окрім безпосередньо бізнесових структур, у Польщі діє також низка суспільних, добровільних і неприбуткових об'єднань асоціативного типу, покликаних сприяти розвитку українського підприємництва на польській території. Серед найбільш активних організацій варто назвати Польсько-Українську господарчу палату, створену ще у 1992 році. Вона об'єднує близько 200 польських та українських компаній. Крім цього, завдяки її діяльності в Польщі функціонує Український бізнес-центр, а також була створена Асоціація українського бізнесу, заснована у 2015 році. Такі інституції відіграють важливу роль у налагодженні партнерських зв'язків, пошуку нових можливостей для співпраці та підтримці українських підприємців у польському економічному середовищі [39; 40].

Отже, можна зробити висновок, що між Україною та Польщею вже сформовано значну кількість позитивних передумов для подальшого розширення міжнародного економічного співробітництва в різних сферах господарської діяльності. Ідеться не лише про виробництво, торгівлю, будівництво чи фінансовий сектор, а й про інституційну підтримку підприємництва, інвестиційну взаємодію та розширення ділової присутності компаній обох країн на ринках одна одної.

Водночас український ринок залишається відносно захищеним для іноземних товаровиробників і водночас дедалі більше посилює свою

привабливість для зовнішніх інвесторів, що робить економіку України перспективним напрямом для подальшого міжнародного інвестування.

Висновки до розділу 1

У результаті проведеного дослідження встановлено, що міжнародне економічне співробітництво є важливим чинником розвитку сучасної світової економіки та одним із ключових інструментів забезпечення сталого економічного зростання держав. Воно охоплює широкий спектр напрямів взаємодії, серед яких міжнародна торгівля, інвестиційна діяльність, науково-технічне співробітництво, виробнича кооперація, міграція робочої сили та фінансово-кредитні відносини. У сучасних умовах глобалізації міжнародні економічні відносини сприяють ефективнішому використанню ресурсів, підвищенню конкурентоспроможності національних економік та інтеграції держав у світове господарство.

Дослідження показало, що важливу роль у розвитку міжнародного економічного співробітництва відіграють міжнародні організації, зокрема ООН, МВФ, Світовий банк, СОТ та інші спеціалізовані інституції. Їхня діяльність спрямована на формування сприятливих умов для розвитку міжнародної торгівлі, інвестиційної діяльності, фінансової стабільності та захисту економічних інтересів держав. Для України участь у роботі цих організацій є важливим інструментом інтеграції до світової економіки, залучення фінансових ресурсів і впровадження міжнародних стандартів економічного розвитку.

Аналіз передумов економічного співробітництва між Україною та Польщею засвідчив високий рівень взаємодоповнюваності економік обох країн. Польща є одним із найважливіших торговельних партнерів України, джерелом інвестицій та важливим напрямом трудової міграції українських громадян. Водночас між державами сформувалися сприятливі умови для розвитку спільних виробничих проєктів, транскордонних кластерів, інвестиційної співпраці та інтеграції до європейських економічних процесів.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА СУЧАСНОГО СТАНУ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКІВ МІЖ УКРАЇНОЮ І ПОЛЬЩЕЮ

2.1. Аналіз експортно-імпортової діяльності між державами

Зовнішньоторговельна діяльність кожної держави є органічною складовою її національної економіки. У її структурі саме операції з іноземними партнерами виступають важливим джерелом надходження іноземної валюти, а також стимулюють розвиток інтеграційних процесів у глобальну систему господарювання та інші пов'язані напрями. У зв'язку з цим Україна також приділяє значну увагу розвитку зовнішньоторговельних операцій, їхній структурі та активно сприяє їх розширенню.

Реальні можливості реалізації національного виробничого потенціалу, що є фундаментом зовнішньоекономічної діяльності України, можна охарактеризувати такими показниками:

- обсяг розвіданих запасів корисних копалин в Україні перевищує 7 трлн доларів США;
- частка країни у світовому виробництві мінеральної сировини та продуктів її переробки становить близько 5 %;
- виробництво марганцевої руди в Україні забезпечує майже третину світового обсягу;
- вітчизняна металургійна галузь постачає на ринки (зокрема міжнародні) приблизно 55 млн тонн сталі, 52 млн тонн чавуну та до 42 млн тонн готового прокату;
- на території України зосереджено близько 25 % світових запасів чорноземів [15; 42].

Україна як незалежна держава та самостійний учасник зовнішньоекономічних відносин функціонує у геополітичному торговельному просторі, межуючи з вісьмома сусідніми країнами, зокрема

Угорщиною, Польщею, Румунією, Словаччиною, Білоруссю та росією. З цими державами Україна має спільний сухопутний кордон, а з Туреччиною та Грузією – спільну акваторію Чорного моря [42].

Для України розвиток міжнародної торгівлі з країнами ближнього та дальнього зарубіжжя є не тільки джерелом валютних надходжень, а й свідченням активної інтеграції до європейського та світового економічного простору. Обсяги експортних операцій українських суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності відображають масштаби та структуру продажу товарів і послуг польським партнерам, як із фактичним вивезенням за межі митного кордону, так і без нього. Відповідно до офіційної статистики та даних платіжного балансу Національного банку України, протягом п'ятирічного періоду Польща стабільно займає перше місце серед країн Центрально-Східної Європи як ключовий торговельний партнер України.

Торгівельно-економічні відносини між Україною та Польщею продовжують активно розвиватися, попри окремі суперечності між країнами.

У 2025 році обсяг українського експорту до Польщі збільшився на 7,5% і досяг 5,1 млрд дол. США, а імпорту польської продукції в Україну зріс на 15%, сягнувши 8 млрд дол. США. Польща вже отримує відчутні економічні переваги від співпраці з Україною, а після завершення війни Україна має потенціал стати одним із ключових центрів залучення інвестицій у Європі. Подальше зміцнення партнерства є взаємовигідним як для обох держав, так і для регіону загалом. Імпорт польських товарів в Україну демонструє стійку позитивну динаміку. Відповідно до даних Державної митної служби, у 2024 році він зріс на 5,4%, а у 2025 році — ще на 15%. Водночас український експорт до Польщі є більш чутливим до змін торговельної політики. Зокрема, запроваджені Польщею обмеження на ввезення аграрної продукції спричинили скорочення експорту на 1% у 2024 році. Проте вже у 2025 році експорт відновив зростання (рис. 2.1), [38].

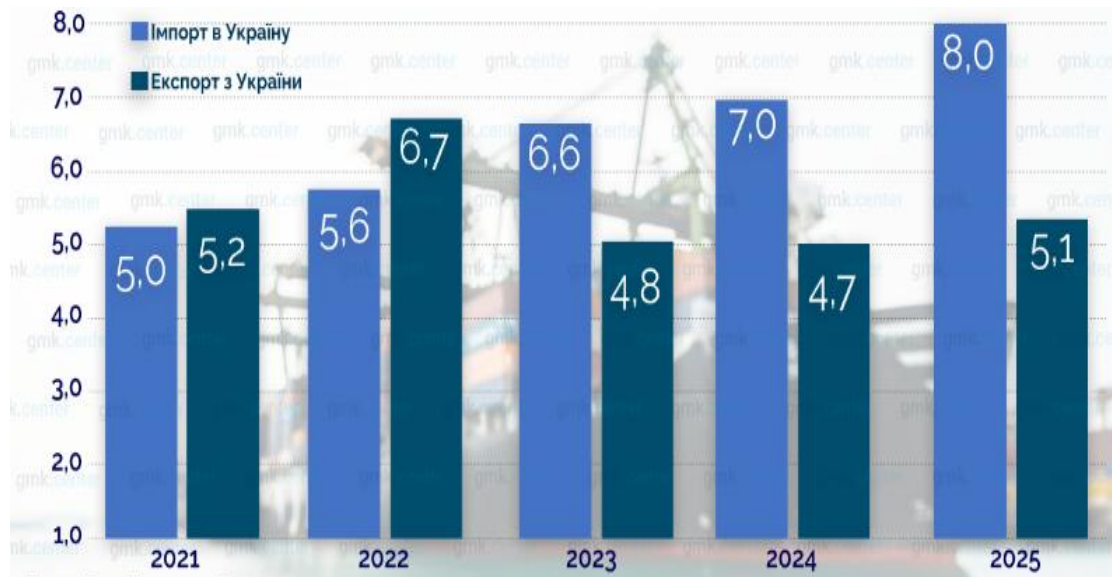

Рис. 2.1. Торгівля товарами між Україною та Польщею

Примітка: за даними [38].

Для повнішого аналізу варто враховувати також польську статистику. За інформацією Eurostat, у 2025 році Польща експортувала до України товарів на суму 15,2 млрд дол. США, тоді як українська митна статистика зафіксувала імпорту з Польщі на рівні 8 млрд дол. США. Така різниця пояснюється тим, що польські показники включають реекспорт — товари, вироблені в інших країнах Європи та відправлені в Україну через польські логістичні центри. Водночас оцінки обох сторін щодо експорту з України до Польщі повністю збігаються і становлять 5,1 млрд дол. США. Тому при аналізі двосторонньої торгівлі з конкретною країною більш точними вважаються дані української статистики [30].

Польський експорт переважно складається з товарів із високою доданою вартістю, а український експорт в Польщу значною мірою залишається сировинним. Запроваджені Польщею обмеження щодо української аграрної продукції сприяли збільшенню торговельного дефіциту, який в 2025 р. досяг 2,9 млрд. дол. США [38]. Водночас цей дефіцит не є критичною загрозою для економіки України, адже значною мірою зумовлений війною та пов'язаними з нею обставинами. Україна експортує в

Польщу в основному сільськогосподарську продукцію та промислову сировину (рис. 2.2).

Рис. 2.2. Топ-10 продукції експорту з України до Польщі.

Примітка: за даними [38].

Основними позиціями в сегменті АПК і агропереробки є соняшникова, соєва, ріпакова олія та шрот. З ряду товарів із вищою доданою вартістю варто виокремити меблі, кабельну продукцію, вироби деревообробки та металопродукцію. В 2025 р. постачання продукції гірничо-металургійного комплексу в Польщу зросло тільки на 9 % у річному вимірі — до 1,35 млрд дол. США, зокрема експорт залізної руди становив 376 млн дол. США [41].

В останні роки структура польського експорту в Україну помітно трансформувалася через активний розвиток кількох ключових напрямів (рис.2.3).

Енергоресурси — скраплений газ, нафтопродукти і електроенергія. Польща частково закриває потреби України в енергоресурсах, які стали критично важливими після руйнування або пошкодження українських потужностей по переробці, генерації та супутній інфраструктурі. На кінець

2025 р. постачання енергоресурсів з Польщі до України збільшилось на 11,1% та сягнуло 1,5 млрд. дол. США. Також торік «Нафтогаз» у співпраці з польською компанією «ORLEN» імпортував 600 млн куб. м американського LNG, а в 2026 р. планується збільшення постачань до 1 млрд куб. м. [38].

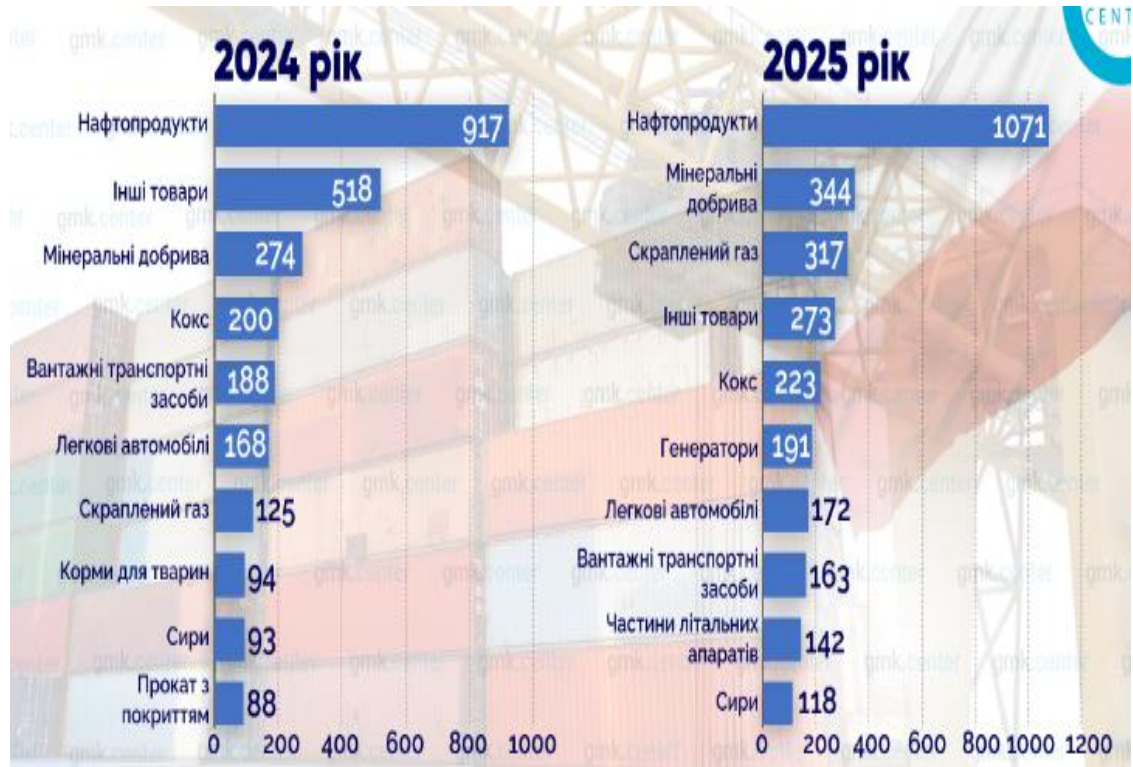

Рис. 2.3. Топ-10 продукції імпорту з Польщі в Україну.

Примітка: за даними [38].

Промислові товари і сировина. Польща збільшила експорт товарів, важливих для України і окремих галузей: транспортних засобів та комплектуючих, машин, обладнання, добрив, агротехніки та металургійного коксу. В 2025 р. з Польщі було поставлено легкові автомобілі на 172 млн дол. США, а вантажного транспорту – на 163 млн. дол. США. Серед промислової сировини помітними були поставки мінеральних добрив – 715 тис. тонн на 344,1 млн дол. США, а також коксу – 658 тис. тонн на 223,1 млн. дол. США [39]. Крім того, Польща займає третю сходинку серед постачальників металопродукції в Україну після Туреччини і Китаю.

Споживчі товари. Польща постійно експортує до України одяг, взуття, продукти харчування, побутову хімію та інші товари щоденного вжитку.

Військова продукція та озброєння. В 2024 р. Україна закупила в Польщі техніки й матеріалів майже на €2,5 млрд, без урахування постачань у межах військової допомоги.

Отже, взаємовигідна співпраця України і Польщі зміцнює економічну стабільність обох держав і водночас сприяє розвитку всього регіону Центральної та Східної Європи.

2.2. Аналіз взаємозв'язку галузей економік України і Польщі

Стратегічне партнерство між Україною та Польщею в сучасних економічних умовах має особливе значення для обох держав. Це особливо актуально в контексті євроінтеграційних процесів, які нині активно відбуваються в Україні. Українсько-польські торговельно-економічні відносини протягом останніх років зазнали суттєвих трансформацій. Особливо помітними ці зміни стали після початку повномасштабної агресії проти України, що спричинило перебудову національної економіки, посилення міграційних процесів та зміну логістичних маршрутів. Польща, яка має з Україною найдовший спільний кордон серед західних сусідів, відіграла важливу роль у забезпеченні функціонування наземних логістичних шляхів, потрібних для підтримки української економіки [43].

На сьогодні Польща є одним із ключових торговельних партнерів України. Після 2022 року її значення в українському експорті істотно зросло, що зумовлює потребу в поглибленому аналізі економічної взаємодії між двома країнами. Гармонізація окремих галузей економіки і розвиток майбутньої співпраці України й Польщі є вагомим підставою для інтеграції України до спільного європейського ринку [44, с. 5].

Особливо актуальним є дослідження українсько-польської торговельно-економічної взаємодії в 2024 р. Це пов'язано з активізацією євроінтеграційних процесів, збільшенням кількості експортно-імпортних операцій, а також адаптацією економіки України до нових викликів, які

з'являються під час її відновлення та реформування. Торговельні відносини з Польщею є важливими не лише з погляду валютних надходжень до України. Вони також виступають чинником технологічного оновлення, модернізації виробничих потужностей і розвитку окремих галузей економіки. Нині простежується позитивна динаміка українсько-польських торговельних зв'язків, яка проявляється у посиленні міжгалузевої співпраці. Це сприяє подальшій регіональній інтеграції та свідчить про формування спільних виробничих ланцюгів, технологічну взаємодоповнюваність і взаємозамінність окремих товарів.

Польща є повноправним членом Євросоюзу і має потужну промислову базу, зокрема в хімічній, машинобудівній і оборонній галузях. Україна, своєю чергою, традиційно спеціалізується на експорті аграрної продукції, металургійних виробів і сировинних ресурсів. Така структура економік створює передумови для взаємовигідної співпраці, що відкриває нові можливості для розвитку торговельно-економічних відносин між країнами.

В умовах поглиблення інтеграційних процесів та необхідності відновлення української економіки особливої актуальності набуває оцінка взаємозв'язків між окремими галузями. Це дає змогу виявити наявні диспропорції, сформулювати рекомендації щодо їх усунення, визначити перспективні напрями розвитку та сприяти подальшій гармонізації економічної інтеграції між Україною та Польщею.

Для дослідження ефективності кооперації між економічними суб'єктами у сфері зовнішньої торгівлі та міжнародної інтеграції широко застосовується індекс Грубела-Ллойда (ІГЛ), [45]. Саме тому в межах даного дослідження використовується зазначена методика для оцінки рівня внутрішньогалузевої торгівлі та ступеня економічної взаємодії між Україною і Польщею. Індекс дозволяє визначити частку збалансованого товарообміну в межах окремих товарних груп та оцінити інтенсивність внутрішньогалузевих торговельних зв'язків. Індекс Грубела-Ллойда розраховується за відповідною формулою:

$$GL_i = 1 - \frac{|X_i - M_i|}{X_i + M_i},$$

де X_i – величина експорту окремого товару або товарної групи i ;
 M_i – величина імпорту відповідного товару або товарної групи i ;
 $|X_i - M_i|$ - модуль різниці між обсягами експорту та імпорту.

Його значення варіюється в межах від 0 до 1, де значення 0 свідчить про повністю односторонній характер торгівлі, а значення 1 характеризує максимальний рівень внутрішньогалузевої інтеграції.

Для проведення аналізу було використано статистичні дані за 2024 рік. З метою стратегічної оцінки торговельно-економічної взаємодії між країнами детальна товарна номенклатура була узагальнена до десяти основних товарних груп (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Обчислення індексу Грубеля-Лойда в 2024 р.

Товарні групи	Експорт з України, млн. дол.	Імпорт з Польщі, млн. дол.	Індекс Грубера- Лойда
Живі тварини; продукти тваринного або рослинного походження.	1 452,70	854,1	0.74050632911392
Мінеральні продукти	602	1 460,00	0.58389912706110
Продукти хімічної та пов'язаної з нею галузей	179,1	1 449,70	0.219916502946954
Деревина та вироби з неї	361,6	226	0.76923076923076
Текстильні матеріали та текстильні вироби	180,3	180,3	1.0
Недорогоцінні метали та вироби з них	976,2	564,2	0.73253700337574
Машини, обладнання та механізми	535,8	1 573,70	0.5079876748044561
Товари військового призначення	0,1	1,2	0.153846153846153
Різні промислові товари	391,9	252,2	0.78310821301040
Інше	29,3	440,4	0.12476048541622

Примітка: за даними [45; 46].

Результати дослідження свідчать, що в 2024 р. торговельно-економічні відносини між Україною і Польщею характеризувалися переважно середнім

та високим рівнем внутрішньогалузевої співпраці, що вказує на значний потенціал для подальшого розвитку інтеграційних процесів та розширення взаємовигідного економічного партнерства.

Сектор легкої промисловості, зокрема текстильні матеріали і текстильні вироби, показав значення індексу Грубеля–Ллойда (ІГЛ), що дорівнює 1. Це свідчить про повну внутрішньогалузеву інтеграцію та симетричність торговельних потоків між країнами. Така ситуація є ознакою тісної виробничої та логістичної взаємодії, характерної для горизонтальної внутрішньогалузевої торгівлі.

Для групи різних промислових товарів показник ІГЛ становив 0,783. До цієї категорії належить великий асортимент готової продукції середнього технологічного рівня. Обсяг українського експорту в Польщу склав 391,89 млн дол. США, а імпорт з Польщі сягнув 252,21 млн дол. США. Високий показник індексу свідчить про активний двосторонній обмін товарами даної групи, що є типовим для країн із розвиненим промисловим сектором та взаємним попитом на продукцію середнього ступеня обробки.

Категорія деревини і виробів із неї продемонструвала ІГЛ на рівні 0,769, що також підтверджує значну взаємодію між відповідними галузями економіки двох держав. Україна експортувала деревину та продукцію з неї на суму 361,59 млн дол. США, а імпорт з Польщі складав 226,1 млн дол. США. Показник індексу вказує на високий рівень внутрішньогалузевої торгівлі, яка має в основному вертикальний характер. Україна постачає переважно сировину і напівфабрикати, а саме лісоматеріали та пиломатеріали, тоді як Польща експортує готові вироби з деревини з високою доданою вартістю, серед яких меблі, столярна продукція та будівельні конструкції.

У агропромисловому секторі значення ІГЛ досягло 0,7405, що говорить про високий рівень інтеграції торговельних зв'язків України з Польщею. Український експорт аграрної продукції становив 1452,71 млн дол., а імпорт з Польщі - 854,1 млн дол. Незважаючи на належність товарів до одного сектору, структура торгівлі характеризується різним ступенем їх переробки.

Україна переважно експортує сировинну продукцію, зокрема зернові культури, насіння олійних культур, соняшникову олію та інші продукти рослинництва і тваринництва. Польща, своєю чергою, постачає продукцію глибокої переробки, включаючи готові харчові товари, насіння овочевих культур та кормові добавки.

Для категорії недорогоцінних металів і виробів з них ІГЛ становив 0,732. До цієї групи належать чорні та кольорові метали, а також продукція їх подальшої обробки. Український експорт досяг 976,2 млн дол., а імпорт із Польщі – 564,2 млн дол. Високе значення індексу підтверджує вагому частку внутрішньогалузевої торгівлі металургійною продукцією. При цьому простежується традиційний поділ ролей: Україна експортує переважно первинну металургійну продукцію – сталь, прокат та заготовки, тоді як Польща постачає готові металеві вироби, комплектуючі та обладнання з більшою доданою вартістю.

Група мінеральних товарів характеризується ІГЛ на рівні 0,583, що вказує на середній рівень інтеграції. Обсяг експорту з України склав 602 млн дол. США, а імпорт з Польщі досяг 1460 млн дол. США. Аналіз структури товарообігу свідчить, що Україна переважно експортує мінеральну сировину, зокрема щебінь, руди та інші ресурси, тоді як Польща постачає продукцію вищого ступеня переробки. Таким чином, країни виконують різні функції в єдиному виробничому ланцюгу: Україна виступає постачальником ресурсів, а Польща – їх переробником та споживачем.

У групі «Машини, обладнання та механізми» значення ІГЛ становило 0,507, що свідчить про помірний рівень внутрішньогалузевої торгівлі. Експорт України в даній групі склав 535,8 млн дол. США, а імпорт з Польщі досяг 1573,7 млн дол. Спостерігається значна асиметрія торговельних потоків, оскільки обсяги українського експорту майже втричі поступаються польському імпорту. Це вказує на те, що, попри наявність взаємного обміну окремими комплектуючими і технікою, Україна залишається переважно

імпортером готових машин, устаткування, механізмів і транспортних засобів польського виробництва.

Товарна група військового призначення має невелике значення показника ІГЛ – 0,153. Експорт української продукції військового призначення в Польщу склав 0,11 млн дол. США, а імпорт з Польщі – 1,2 млн дол. Такий рівень внутрішньогалузевої торгівлі пояснюється специфікою цієї категорії товарів, адже торгівля зброєю і військовою технікою знаходиться під державним контролем і часто має закритий характер. Крім того, в 2022–2024 роках більша частина оборонної співпраці України з Польщею відбувалася в рамках військово-технічної допомоги, а не торгівельного обміну, тому відповідні обсяги не завжди відображаються в офіційній статистиці.

Товарна група «Інше», до якої належать витвори мистецтва та культурні цінності, також характеризується невисоким рівнем внутрішньогалузевої торгівлі: індекс складав 0,123. Водночас ця група має вузьку та специфічну спеціалізацію, тому для більшості країн вона зазвичай не демонструє значної внутрішньогалузевої інтеграції.

Таким чином, оцінка структури торгівлі України з Польщею в 2024 р. із застосуванням ІГЛ свідчить про характерну модель взаємодії для країн, які мають спільний кордон і тісно пов'язані виробничо-торговельні ланцюги.

2.3. Дослідження трудових і фінансових взаємин між Україною і Польщею

З урахуванням того, що Республіка Польща є державою-членом Європейського Союзу, значна частина зовнішньоекономічних взаємовідносин між Україною та Польщею, зокрема у сфері торгівлі, регламентується угодами, укладеними Україною з ЄС. Основу правового регулювання двосторонніх відносин між Україною та країнами Європейського Союзу становить «Угода про партнерство та

співробітництво» (РСА), підписана 14 червня 1994 року та введена в дію з 1 березня 1998 року. Водночас «Угода про асоціацію між Україною та ЄС», укладена 27 червня 2014 року, включає також положення щодо створення «Поглибленої та всеосяжної зони вільної торгівлі» (DCFTA).

Отже, нормативно-правова база, що регулює двосторонні економічні відносини між Україною та Польщею, охоплює низку ключових документів, серед яких: Угода між урядами України та Республіки Польща про взаємне сприяння та захист інвестицій (1993 рік), Конвенція про уникнення подвійного оподаткування доходів і майна та запобігання податковим правопорушенням (1993 рік), а також Угода про економічне співробітництво (2005 рік).

Окрім національного законодавства, в Україні застосовуються норми міжнародних нормативно-правових актів, зокрема Вашингтонської конвенції про порядок вирішення інвестиційних спорів (ICSID), яка була ратифікована Україною, а також Нью-Йоркської конвенції, відповідно до якої держава визнає рішення іноземних арбітражів.

На сучасному етапі такі організації, як «Польське агентство інвестицій та торгівлі» (PAIH) та «Закордонне торговельне бюро» у місті Києві, виконують функції, які раніше покладалися на «Відділ сприяння торгівлі та інвестиціям» при Посольстві Республіки Польща в Україні. До їхніх основних завдань належать: формування баз контактів із місцевими підприємствами та установами бізнес-середовища, надання інформаційної підтримки щодо ринку (аналітичні огляди, звіти, довідкові матеріали), організація освітніх заходів для польських і міжнародних компаній, перевірка ділової репутації партнерів, супровід бізнес-місій, сприяння у запуску виробничих процесів, а також реалізація рекламних і PR-кампаній [47].

Таким чином, поряд із зовнішньоторговельними відносинами важливими напрямками міжнародного економічного співробітництва між

Україною та Польщею стали взаємодія у сфері трудових ресурсів та фінансово-інвестиційний обмін.

Економіка Польщі, яка демонструє зростання, потребує постійного поповнення робочої сили, особливо відносно дешевої. При цьому дефіциту робочих місць у країні не спостерігається. Водночас значна частина працездатного населення Польщі мігрує на роботу до більш розвинених країн Західної Європи, таких як Німеччина, Франція та Велика Британія. Саме завдяки цьому механізму ці держави також підтримують власне економічне зростання, зокрема за рахунок залучення трудових ресурсів із сусідніх країн.

Основним напрямом трудової міграції українців, безумовно, залишається Польща. За виконання робіт, що не потребують високої кваліфікації, у цій країні можна отримувати заробітну плату, яка у 2–3 рази перевищує доходи навіть кваліфікованих спеціалістів в Україні. Так, у 2015 році в Польщі працювало приблизно 1 млн громадян України. У 2016 році для українців було видано близько 900 тис. робочих віз, а у 2017 році — ще близько 1 млн. Польський уряд зазначає, що зростання кількості трудових мігрантів з України забезпечило надходження до бюджету країни на рівні майже 2 млрд євро на рік, що співставно із середнім обсягом фінансової допомоги Україні від МВФ [17].

Аналіз наявних офіційних джерел, а також експертних оцінок дозволяє окреслити основні тенденції міграції трудових ресурсів між Україною та Польщею за останні роки. Зокрема, за даними центрального банку Польщі, у 2017–2018 роках щорічно до країни прибувало близько 200 тис. українських трудових мігрантів. У 2019 році темпи міграції дещо знизилися, що експерти пояснюють скороченням розриву в рівнях заробітної плати, а також впливом політичних процесів, пов'язаних із виборчим циклом [48].

Масштабна трудова мобільність в 2022 році, спричинена війною, стала не лише гуманітарним викликом, а й суттєвою економічною можливістю для обох країн. Станом на початок 2026 року в Польщі проживає понад 1,5 млн

українців, більшість із яких інтегровані в ринок праці та володіють значним професійним потенціалом.

Однією з ключових причин активної трудової міграції українців до країн Західної Європи, зокрема до Польщі, є значно вищий рівень оплати праці. Водночас дедалі частіше серед причин називається обмеженість можливостей для працевлаштування у власному регіоні проживання. Крім того, частина громадян пояснює своє рішення про виїзд несприятливою економічною та політичною ситуацією в Україні.

Дослідження очікувань українських трудових мігрантів щодо праці в Польщі свідчить про наявність певних дисбалансів у їхніх фінансових очікуваннях. Якщо у 2018 році більшість працівників погоджувалася на мінімальну погодинну оплату, то вже у 2019 році на такі умови була готова лише незначна частина українців. Натомість зросла частка тих, хто орієнтується на заробіток у межах 13–15 злотих за годину, а також значно збільшилася кількість осіб, які очікують оплату на рівні 15–20 злотих за годину [49].

Рівень доходів українців у Польщі також суттєво залежить від тривалості перебування у країні. Згідно з дослідженнями, працівники, які перебувають у Польщі понад один рік, мають можливість отримувати вищу заробітну плату. Водночас найнижчі доходи характерні для тих, хто працює у країні від 3 до 6 місяців – їхній заробіток може становити до 90 грн за годину.

Крім того, значно вищі доходи отримують українці, які мають посвідку на проживання в Польщі (тимчасову або постійну). Понад 70 % таких осіб можуть заробляти більше 15 злотих (приблизно 105 грн) за годину. Власники біометричних паспортів, які мають право на короткострокове працевлаштування (до 3 місяців), зазвичай отримують вищі доходи порівняно з тими, хто працює на підставі робочих віз. Водночас громадяни України, які мають річний дозвіл на працевлаштування, можуть розраховувати на більш вигідні умови оплати праці, ніж ті, хто працює за

короткостроковими дозволами або на основі заяви про виконання робіт [48; 49].

Індекс співвідношення курсу євро до гривні визначався на основі даних про витрати на робочу силу, тобто як відношення витрат на оплату праці в Україні (у гривневому еквіваленті) до аналогічних витрат у країнах Європейського Союзу (в євро), з подальшим урахуванням валютного курсу євро до гривні. Безумовно, така тенденція до підвищення заробітної плати є позитивною для українських працівників, однак Україна й надалі залишається серед країн із найнижчим рівнем валового внутрішнього продукту на душу населення в Європі [46; 47].

З позиції міжнародних фінансових показників України, трудова міграція має виразний позитивний ефект: обсяги грошових переказів в країну стабільно зростали – з 7 млрд дол. США у 2015 році до 10 млрд дол. США у 2018 році та перевищили 12 млрд дол. США у 2019 році. Такі фінансові надходження досягли рівня 8–10 % валового внутрішнього продукту України, при цьому найбільша частка переказів надходила саме з Польщі і у 2018–2019 роках становила близько третини від загального обсягу коштів, що надходили з-за кордону [17; 46].

За інформацією Національного банку України, у 2019 році обсяг переказів з Польщі в Україну перевищив 3,9 млрд доларів США, що становило приблизно третину загального обсягу коштів, отриманих від трудових мігрантів за рік (12,1 млрд доларів США). А в 2025 році – 2,29 млрд доларів США [35].

Це стало суттєвим джерелом доходів для українських домогосподарств, а також сприяло зменшенню дефіциту поточного рахунку платіжного балансу держави.

Ще одним вагомим напрямом міжнародної взаємодії між Україною та Польщею є розвиток інвестиційного співробітництва. Очевидно, що для економіки України іноземні інвестиції є одним із ключових ресурсів, які

здатні забезпечити підвищення її ефективності, стимулювати розвиток виробництва, окремих регіонів, міст та територіальних громад.

Початковий етап інвестиційного співробітництва між Україною та Польщею супроводжувався рядом проблем, серед яких варто відзначити недосконалу галузеву структуру залучення інвестицій, обмежені форми їх використання, невеликі обсяги вкладень із високим рівнем концентрації у окремих регіонах та секторах економіки, а також недостатню участь польських інвесторів у розвитку інноваційних процесів [50, с. 259].

Лише з 2015 року з боку Польщі почала проявлятися більш відчутна позитивна динаміка у сфері інвестування. За офіційними даними Державної служби статистики України, протягом одинадцятирічного періоду обсяги прямих іноземних інвестицій (у формі акціонерного капіталу) змінювалися нерівномірно – як у бік зростання, так і зменшення. Максимальний обсяг прямих інвестицій в економіку України було зафіксовано наприкінці 2010 року – 913 млн грн. Водночас найбільші обсяги вкладень українського капіталу в економіку Польщі припали на 2013 рік, хоча їх розмір становив лише 56,4 млн дол. США.

Після досягнення пікового рівня у 2010 році сформувалася досить стійка тенденція до скорочення обсягів інвестицій. Мінімальне значення було зафіксоване у 2016 році, коли обсяги інвестування, зменшуючись щорічно на 100–150 млн дол. США, становили приблизно 509,1 млн дол. США, що є майже вдвічі менше порівняно з максимальним рівнем. Загальний спад за шестирічний період (попри певне зростання у 2012 році) склав 44,24 %.

Водночас, якщо починаючи з 2017 року обсяги прямих інвестицій в економіку України почали поступово зростати, то інвестиційні потоки з України до Польщі продовжували скорочуватися аж до цього ж періоду. У 2017–2019 роках обсяг надходжень прямих інвестицій від польських інвесторів зріс на 36,26 %, і станом на кінець 2019 року досяг рівня близько 694 млн дол. США, що практично відповідає показнику 2014 року. Водночас інвестиційна активність українських суб'єктів за кордоном залишається

вкрай низькою: на кінець 2019 року обсяг вкладень становив трохи більше 8 млн дол. США.

За даними НБУ, упродовж дев'яти місяців 2025 року обсяг польських прямих інвестицій в Україну зріс на 63% і сягнув 215 млн дол. США, тоді як у 2024 році він збільшився на 21% - до 231 млн. дол. США. Станом на кінець 2025 року накопичений обсяг прямих інвестицій із Польщі становив 1,46 млрд. дол. США. Водночас інвестиційний потік у зворотному напрямку залишається мінімальним. Українські прямі інвестиції в Польщу не перевищують 5 млн дол. США, що вказує на значний невикористаний потенціал для поглиблення двосторонньої інвестиційної співпраці. Польща, як і інші європейські держави, активно застосовує інструменти страхування ризиків для підтримки власного бізнесу в Україні. У 2024 році Польське експортно-кредитне агентство KUKE разом із MIGA вперше застрахувало воєнні та політичні ризики польських інвестицій в Україні, зокрема у виробничому секторі, на суму понад 45 млн. дол. США. Крім того, у 2025 році Польща запустила програму пільгового кредитування на 58 млн євро для польських компаній, які інвестують в Україну [38].

Таким чином, Польща як найбільший західний сусід України входить до п'ятірки провідних інвесторів в українську економіку, тоді як українські інвестиції навіть не входять до двадцятки найбільших у Польщі. Це свідчить про те, що Україна поки що виступає слабким прямим інвестором для польської економіки.

Водночас, за оцінками українських дипломатичних представництв, реальний обсяг інвестицій українців у Польщі за останні 3–4 роки може перевищувати 1 млрд дол. США. Така оцінка базується на тому, що громадяни України становлять близько 70 % усіх іноземців, які офіційно працюють у Польщі, а їхні витрати на території країни перебування не повною мірою відображаються в офіційній статистиці.

Висновки до розділу 2

Проведений аналіз засвідчив, що Польща залишається одним із найважливіших торговельних партнерів України та посідає провідне місце серед країн Центрально-Східної Європи за обсягами двосторонньої торгівлі. Незважаючи на складні умови воєнного часу, торговельно-економічні зв'язки між державами продовжують активно розвиватися, демонструючи позитивну динаміку як в експорті, так і в імпорті товарів. Дослідження показало, що структура українського експорту до Польщі переважно представлена аграрною продукцією, металургійною сировиною та продукцією первинної переробки. Натомість Польща експортує в Україну переважно товари з високою доданою вартістю, зокрема машини, обладнання, транспортні засоби, енергоресурси та продукцію промислового виробництва. Така структура товарообміну свідчить про взаємодоповнюваність економік двох країн.

Проведене дослідження торговельно-економічних взаємовідносин між Україною та Польщею за допомогою індексу Грубеля–Ллойда дало змогу оцінити рівень внутрішньогалузевої інтеграції між економіками двох держав. Отримані результати свідчать про наявність тісних виробничих і торговельних зв'язків, що сформувалися завдяки географічній близькості країн, розвитку логістичних маршрутів та активізації євроінтеграційних процесів України.

Результати дослідження свідчать, що трудові та фінансові взаємини між Україною і Польщею є одним із ключових напрямів двостороннього економічного співробітництва. Польща залишається основною країною трудової міграції для українських громадян, що обумовлено вищим рівнем заробітної плати, широкими можливостями працевлаштування та географічною близькістю держав.

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКІВ МІЖ УКРАЇНОЮ І ПОЛЬЩЕЮ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

3.1. Проблеми взаємовигідної економічної співпраці України та Польщі

На підставі результатів, проведених вище досліджень та вивчення історичного досвіду українсько-польських економічних відносин, можна констатувати, що останні активно розвиваються за кількома напрямками. Діюча договірна нормативно-регулятивна база між Україною та Польщею, станом на початок 2020 року, налічувала 143 міжнародних договори. Ці нормативно-правові акти покликані регулювати переважну більшість напрямків двосторонньої співпраці між країнами, а також забезпечувати належний розвиток міжнародного економічного співробітництва на рівні стратегічного партнерства [51].

Переважає більшість, із цього переліку двосторонніх документів, стосується економічних взаємовідносин. Стратегічні економічні орієнтири двосторонніх відносин між країнами, згідно положень згаданих двосторонніх джерел стосуються наступних трьох ключових аспектів:

- інтенсифікація зовнішньоторговельних відносин шляхом реалізації політики імпортозаміщення та стимулювання експорту з боку України, переважно, готової продукції, а також покращення пропозиції транспортних, освітніх, ділових, фінансово-страхових, комп'ютерних і туристичних послуг;
- вирішення проблем мобільності трудових ресурсів, особливо з боку України, шляхом реалізації наступних тактичних заходів: розвиток організованої внутрішньої трудової міграції; формування адекватних сучасних організаційно-правових механізмів залучення коштів трудових мігрантів у розвиток вітчизняного підприємництва;

- удосконалення транскордонних відносин у сфері міжнародного ринку праці з урахуванням тенденцій розвитку його кон'юнктури;
- забезпечення системи інформаційно-консультативної підтримки вітчизняних працівників по обидва боки кордону та ін.;
- налагодження інвестиційної співпраці шляхом входження та закріплення українського капіталу в польській економіці (наприклад, через інвестиційні та підприємницькі спільні проекти).
- територіальне стимулювання розвитку туризму та подальший розвиток туристичних зв'язків між країнами (оцінка туристичних ресурсів та інфраструктури, розробка спільних стандартів обслуговування туристів, реалізація спільних туристичних бізнес-проектів).

За аналізований період для торговельно-економічне співробітництва між Україною та Польщею характерна наступна глобальна проблема – неповнота використання наявного потенціалу. Так, зокрема, щорічно зростаюче негативне сальдо торговельного балансу, очевидне переважання в обсягах експорту сировинної складової в поєднанні, з порівняно нижчою, присутністю українських виробників на польському ринку свідчать не на користь України.

Польща є країною-членом Європейського Союзу, а відтак, знаходиться під вагомою опікою та захистом своїх економічних інтересів з боку потужної політико-економічної територіальної спільноти. В найближчій перспективі Україні варто не тільки розраховувати, але й поглиблювати торговельно-економічне співробітництва Польщею, з одночасним, доведенням вітчизняної економіки до стандартів ЄС.

Певний вплив на розвиток зовнішньоекономічних відносин України з Польщею мало набрання чинності Угоди про асоціацію між Україною і ЄС. Такий політичний документ, звичайно, мав полегшити вітчизняним підприємцям можливість доступу на європейський ринок, а суб'єктам господарювання із країн ЄС – на український ринок.

У зв'язку з цим, можна вважати, що Угода про асоціацію між Україною і ЄС, певним чином позбавила Польщу бути основним вікном доступу ринок європейської спільноти. Що, в свою чергу, позбавляє польський бізнес такої конкурентної переваги серед інших підприємців – бізнес-партнерів України.

З іншого боку, польські підприємці на українському ринку отримали нових конкурентів з країн ЄС, пропозиція яких для української сторони може бути більш вигіднішою за польську.

Відтак, окремі польські потурбувалися про те, щоб мати в Україні додаткові стимули для досягнення цінових переваг або ж захоплення окремих товарних ніш в Україні. Для цього польські підприємці під виглядом експорту власних товарів до України, можуть вдаватись до певних способів реекспорту іноземної продукції із країн – не членів ЄС. Такий інструмент дозволяє обходити союзні обмеження щодо квот і сприяє нарощуванню подальшого впливу імпорту на вітчизняний ринок товарів та послуг.

Важливим напрямом подальших відносин між нашими країнами є сфера міграції трудових ресурсів. В даному контексті, Україна виступає донором, а відтак, у значній кількості спрямовує своїх громадян – необхідну робочу силу на польський ринок праці. Взагалі, в сусідній країні вихідці з інших країн світу становлять 2,5-5 % всіх зайнятих на ринку праці. Найчастіше іноземці в

Республіці Польща працюють у аграрних галузях економіки, будівництві та ремонту, промисловій обробці, транспортній сфері, у торгівлі, гастрономії та фермерських (особистих) господарствах. Однак, основний контингент таких трудових ресурсів для Польщі становлять саме українці.

Значні масштаби трудової міграції до Польщі досить гостро поставили в країні питання оцінки чисельності трудових мігрантів. Сьогодні, як наголошують окремі експерти, одним із пріоритетних завдань оновлених правил сезонного працевлаштування іноземців в країні (вони набрали чинності з 01.01.2018 р.), є організація ефективного обліку закордонних трудових ресурсів.

Метою впровадження нових правил стала адаптація польських норм до законодавства ЄС.

Потужний щорічний приїзд трудових оstarбайтерів з України сприяє не лише належному забезпеченню економіки Польщі робочою силою. Ці працюючі туристи також виступають доволі потужним сегментом споживачів польських товарів (послуг) на внутрішньому ринку республіки.

До того ж, ця категорія споживачів у Польщі все більше поповнюється і, постійно зростаючим чисельно, українським студентством – найчисельніше серед іноземних студентів в країні, а також туристів з України.

Як вже зазначалося вище, українсько-польське економічне співробітництво також розвивається у інвестиційній сфері. В цьому аспекті певним проблемним моментом доводиться вважати той факт, що Україна виступає реципієнтом польських інвестиційних вкладень. Польський бізнес, із року в рік, все активніше приходить у вітчизняні сфери діяльності, в той час, як українське інвестування продовжує скорочуватися.

В Україні вже діють більше 100 компаній з польським капіталом, найбільші вкладення яких приходяться на фінансову, страхову та торгівельну сфери. А вітчизняні підприємці, до сих пір не визнали польську економіку за один із пріоритетних напрямів для ведення свого бізнесу. Можливо, це може бути пов'язано з більшою привабливістю для вітчизняних стратегічних інвесторів інших географічних ринків, або ж з відносно невисоким рівнем менеджменту багатьох вітчизняних підприємств у сфері міжнародних економічних відносин.

В деяких сферах двостороннє економічне співробітництво між Україною та Польщею набуває масштабів свого розвитку у контексті їхніх відносин із третіми державами. Так, зокрема, це стосується відносин в газовій сфері. Наприклад, кардинальні зміни, останнім часом, українсько-російських відносин у газовій сфері через гібридну війну та активний процес демонополізації газового ринку ЄС.

В останні 10 років, Польща стала одним з важливих постачальників природного газу в Україну. Саме через одну з провідних нафтогазових корпорацій Польщі, яка здійснює діяльність у сфері розробки родовищ нафти і газу, їх видобутку, зберігання та транспортування енергоресурсів, Україна отримує постачання як європейського, так і американського природного газу. Окрім цього, компанія «Польське нафтогірництво і газівництво» активно займається розбудовою та модернізацією нафтогазотранспортної інфраструктури, здійснює операції з імпорту та експорту природного газу і водночас докладає значних зусиль для закріплення своїх позицій на українському ринку.

Після початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну Європейський Союз запровадив низку заходів для підтримки українських експортерів.

Зокрема, 30 травня 2022 року було ухвалено Регламент 2022/870, який передбачав тимчасове відкриття європейського ринку для продукції українського походження.

Із 4 червня 2022 року було призупинено дію низки тарифних обмежень, встановлених Угодою про асоціацію між Україною та ЄС. Це стосувалося ввізних мит на промислові товари, системи вхідних цін на овочі та фрукти, тарифних квот на сільськогосподарську продукцію, антидемпінгових зборів і захисних торговельних заходів щодо українських товарів.

Водночас Європейська Комісія зберегла за собою право відновлювати такі обмеження у випадку негативного впливу на європейських виробників. Хоча початково передбачалося, що ці пільгові умови діятимуть протягом одного року, 25 травня 2023 року Рада ЄС продовжила призупинення мит, квот і заходів торговельного захисту для українського експорту до червня 2024 року [53].

У період із березня 2022 року до березня 2023 року обсяги експорту зернових культур з України до Польщі суттєво зросли. Якщо до початку війни експорт коливався в межах 10–12 тис. тонн на місяць, то в зазначений

період цей показник досягав у середньому 389 тис. тонн щомісяця, що приблизно у 30 разів перевищувало довоєнний рівень.

Стрімке нарощування поставок упродовж березня 2022 – березня 2023 років поступово призвело до накопичення продукції на польському ринку та посилення цінового тиску на місцевих виробників.

Польські фермери виявилися неготовими до таких змін. Додатковим фактором невдоволення стала реалізація політики «зеленого переходу» в ЄС, яка супроводжувалася розширенням екологічних обмежень щодо використання хімічних засобів та зростанням витрат на виробництво сільськогосподарської продукції.

Попри це, значна частина критики була спрямована саме на український імпорт, хоча вже у квітні–травні 2023 року обсяги постачань повернулися до показників, близьких до довоєнного рівня.

Крім того, значні обсяги українського зерна транспортувалися через територію Польщі транзитом. Не виключається, що частина цієї продукції залишалася на польському ринку внаслідок домовленостей [52].

Отже, аналіз ключових проблемних аспектів розвитку двостороннього економічного співробітництва між Україною та Польщею свідчить про те, що Україна значною мірою виступає об'єктом товарної та інвестиційної експансії з боку Польщі, ніж навпаки.

Українські виробники здебільшого здатні конкурувати на польському ринку переважно за рахунок експорту сировини та напівфабрикатів. Така ситуація, у свою чергу, формує передумови для імпорту в Україну вже переробленої та готової продукції, виготовленої на основі вітчизняної сировини.

Ще одним суттєвим дисбалансом є той факт, що сучасна Україна дедалі більше виконує роль донора трудових ресурсів для економіки Польщі. При цьому трудова міграція до цієї країни часто починається ще на етапі навчання – через виїзд українських студентів до польських коледжів та університетів, після чого продовжується залученням фахівців

інтелектуальних і наукових професій, а також працівників як вузькоспеціалізованих, так і універсальних напрямів діяльності.

У цьому контексті проблемним аспектом залишається не лише відтік значної кількості кваліфікованих кадрів та спеціалістів з України, але й зростання обсягів індивідуального інвестування таких працівників в економіку країни перебування, а не у розвиток національної економіки України.

3.2. Шляхи вдосконалення міжнародних економічних взаємозв'язків між Україною та Польщею

Поглиблення взаємодії з державами – членами Європейського Союзу є одним із ключових пріоритетів для України. Розвиток міжнародних економічних відносин із сусідньою країною, яка водночас є членом ЄС і виступає стратегічним партнером, становить надзвичайно важливий напрям зовнішньополітичної та економічної діяльності нашої держави. Фактично, Польща виконує роль своєрідного представника України та захисника її інтересів у межах Європейського Союзу.

Проведений комплексний аналіз особливостей і результатів співпраці між Україною та Республікою Польща дає підстави стверджувати, що розвиток двосторонніх економічних відносин відбувається нерівномірно.

Найбільш динамічним сегментом співробітництва залишаються торговельно-економічні зв'язки. Водночас від'ємне сальдо торгівлі товарами та послугами стало характерною рисою зовнішньоекономічних відносин між країнами.

Починаючи з періоду після світової фінансової кризи 2008 року, Україна значно посилила імпорتنу складову торгівлі, водночас підтримуючи відповідний рівень експорту власної продукції на польський ринок. Така ситуація, безумовно, є несприятливою для України, проте вигідною для Польщі.

Стійке зростання частки польських товарів в українському імпорті забезпечувалося низкою факторів, зокрема відносною ціновою стабільністю, наявністю потужної сировинної бази, географічною близькістю ринку збуту, а також недостатньо високою якістю продукції вітчизняних виробників, що створювало конкурентні переваги для товарів країни-сусідки [54; 55].

У межах даної роботи вже підкреслювалася необхідність визначення напрямів удосконалення економічної співпраці між Україною та Польщею, насамперед у сфері зовнішньоторговельних відносин.

Особливу увагу було приділено проблемі домінування від'ємного сальдо та необхідності його скорочення шляхом посилення експортного потенціалу України.

У цьому контексті першочерговим завданням є виявлення та ефективне використання конкурентних переваг України як держави-виробника. Основним інструментом забезпечення цих переваг має стати оптимізація виробничих процесів, що передбачає зниження витрат порівняно з конкурентами.

Сучасні умови взаємодії України з європейською спільнотою відкривають можливість постачання товарів і послуг на ринки ЄС фактично на тих самих умовах, що й для Польщі.

У зв'язку з цим як для України, так і для Польщі важливим є визначення тих сфер економічної діяльності, продукція яких має найвищу конкурентоспроможність на міжнародних ринках.

Для України це питання є стратегічним з точки зору подальшого економічного розвитку та інтеграції у світову економіку, тоді як для Польщі – це можливість чітко окреслити порівняльні переваги країни-сусідки.

У перспективі це сприятиме концентрації ресурсів на розвитку власних конкурентних галузей, розширенню виробничих потужностей у пріоритетних секторах, а також забезпечить раціональне використання ресурсів через відмову від неконкурентних виробництв і заміщення їх імпортом дешевших товарів та послуг.

З метою визначення передумов для такої оптимізації зовнішньоторговельних відносин між українськими та польськими суб'єктами господарювання доцільно використовувати Індекс відносних порівняльних переваг, який розраховується у межах Стандартної міжнародної торгової класифікації ООН (СМТК) – Standard International Trade Classification (SITC).

Основою цієї класифікації є рівень обробки продукції. Відповідно до цього критерію всі товари розподіляються за розділами, підрозділами, групами та іншими категоріями.

Такий підхід забезпечує можливість зіставлення статистичних даних між різними країнами та дозволяє здійснювати детальний аналіз структури зовнішньоторговельної діяльності. В якості аналітичної бази використовуються, зокрема, щорічні статистичні дані Eurostat.

Сам показник – Індекс відносних порівняльних переваг – був запропонований європейським економістом Х. Ліснером та розвинений американським дослідником Б. Баласою.

З методологічної точки зору, цей індекс (I_{ij}) визначається як співвідношення частки експорту певної галузі досліджуваної країни до частки експорту цієї ж галузі в інших країнах, обраних для порівняння.

Про наявність порівняльної переваги свідчить значення індексу (I_{ij}), що перевищує одиницю. У такому випадку це означає, що відповідна галузь має більшу вагу у структурі експорту досліджуваної країни порівняно з іншими державами, а отже, є для неї стратегічно більш значущою.

Серед ключових напрямів удосконалення двостороннього економічного співробітництва доцільно виділити такі:

- приведення економічного законодавства у відповідність до стандартів ЄС;
- розширення доступу української продукції (зокрема аграрної та металургійної) до польського та європейського ринків, а також збільшення експортних квот шляхом сертифікації;

- усунення бар'єрів у русі трудових, інвестиційних і матеріальних ресурсів та розвиток кооперації між підприємствами;
- трансформація структури експорту через збільшення частки високотехнологічної продукції та послуг;
- підвищення конкурентоспроможності українських товарів і приведення їх якості до міжнародних стандартів.
- приведення економічного законодавства у відповідність до стандартів ЄС;
- розширення доступу української продукції (зокрема аграрної та металургійної) до польського та європейського ринків, а також збільшення експортних квот шляхом сертифікації;
- усунення бар'єрів у русі трудових, інвестиційних і матеріальних ресурсів та розвиток кооперації між підприємствами;
- трансформація структури експорту через збільшення частки високотехнологічної продукції та послуг;
- підвищення конкурентоспроможності українських товарів і приведення їх якості до міжнародних стандартів.

Економічна взаємодія між Україною та Польщею в останні роки супроводжувалася певними викликами. Польща послідовно реалізує прагматичний підхід, спрямований на захист власних національних інтересів.

Це проявилось, зокрема, в обмеженнях щодо експорту української аграрної продукції у 2023 році, підтримці скасування режиму пільгової торгівлі для України, політичних заявах щодо недоцільності прискореного вступу України до ЄС, а також у гострій реакції на запровадження тимчасової нульової квоти на експорт брукхту.

Такі чинники ускладнюють подальше розширення торговельних зв'язків і формування стабільної довгострокової співпраці на взаємовигідних засадах [38].

Водночас проєвропейський курс України та Польщі, а також їхня географічна близькість створюють передумови для стратегічного

партнерства між двома державами. У контексті післявоєнного відновлення України торговельно-економічна співпраця з Польщею, а також із Європейським Союзом загалом, може набути нового значення та отримати додатковий імпульс для розвитку.

Для Польщі поглиблення економічної інтеграції з Україною відкриває низку можливостей, серед яких:

- розширення доступу до великого ринку збуту для польської продукції з високою доданою вартістю;
- отримання якісної сировини та напівфабрикатів за конкурентними цінами;
- зміцнення ролі Польщі як регіонального економічного й логістичного центру;
- участь польських компаній у процесах відновлення та модернізації української економіки.

Для України активізація торговельної співпраці з Польщею має важливе значення, оскільки забезпечує:

- * доступ до необхідних енергетичних ресурсів, промислових товарів, технологій та обладнання;
- * розширення можливостей експорту аграрної продукції й промислової сировини на ринки Європейського Союзу;
- * залучення прямих іноземних інвестицій, необхідних для модернізації національної економіки.

Отже, розвиток взаємовигідного партнерства між Україною та Польщею є важливим чинником економічної стабільності не лише для обох держав, а й для ширшого регіону Центральної та Східної Європи.

Висновки до розділу 3

Проведене дослідження дозволило встановити, що економічне співробітництво між Україною та Польщею має стратегічне значення для обох держав та характеризується високим рівнем взаємозалежності у сферах торгівлі, інвестицій, трудової міграції, енергетики та транскордонної взаємодії.

Наявність розвиненої договірно-правової бази створює необхідні передумови для подальшого розвитку двосторонніх економічних відносин та поглиблення інтеграційних процесів.

Водночас аналіз сучасного стану співробітництва засвідчив наявність низки проблемних аспектів. Серед них – від’ємне для України сальдо зовнішньої торгівлі, переважання у структурі експорту сировинної продукції, недостатній рівень українських інвестицій у польську економіку, а також значні масштаби трудової міграції, що призводять до втрати трудового та інтелектуального потенціалу країни.

Додатковими викликами стали торговельні суперечності, пов’язані з експортом української аграрної продукції до Європейського Союзу після початку повномасштабної війни.

Обґрунтовано, що подальше вдосконалення українсько-польських економічних відносин потребує реалізації комплексу заходів, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності української економіки, гармонізацію національного законодавства із законодавством ЄС, розширення доступу українських товарів на європейські ринки, стимулювання інвестиційної діяльності та збільшення частки продукції з високою доданою вартістю в експорті.

Визначено, що важливим інструментом підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності є виявлення та розвиток галузей, у яких Україна має порівняльні конкурентні переваги.

Це сприятиме більш раціональному використанню національних ресурсів, зміцненню позицій українських виробників на міжнародних ринках та скороченню торговельних дисбалансів.

Таким чином, перспективи розвитку економічного партнерства між Україною та Польщею залишаються значними. Географічна близькість, спільні економічні інтереси, підтримка європейської інтеграції України та майбутні процеси післявоєнного відновлення створюють сприятливі умови для поглиблення взаємовигідної співпраці.

Ефективна реалізація запропонованих напрямів удосконалення двосторонніх відносин сприятиме зміцненню економічної безпеки, підвищенню конкурентоспроможності економік обох держав та забезпеченню їх сталого розвитку.

ВИСНОВКИ

Міжнародна економічна діяльність перетворилася на один із ключових чинників ефективного розвитку будь-якої держави світу. Водночас сучасна пропозиція товарів, послуг, інвестицій та кваліфікованих кадрів має не лише володіти порівняльними перевагами відносно інших країн, але й бути конкурентоспроможною завдяки здатності адаптуватися до актуальних тенденцій, що формуються на ринках збуту.

За результатами проведеного дослідження особливостей окремих напрямів міжнародного економічного співробітництва між Україною та Польщею можна сформулювати такі висновки.

Сучасний стан і перспективи розвитку міжнародних економічних відносин за участю України визначаються впливом комплексу факторів, пов'язаних із функціонуванням світової торгівлі.

Насамперед позиції українських товарів на міжнародних ринках залежать від політики окремих держав щодо застосування протекціоністських інструментів у сфері зовнішньої торгівлі.

Другим важливим глобальним чинником виступають постійні кон'юктурні коливання на світових ринках, зокрема зміни стану окремих регіональних ринків та позицій конкретних товарів у їх структурі.

Третім суттєвим фактором є використання різними країнами механізмів обмежувальних заходів щодо своїх наявних і потенційних торговельних партнерів.

Ключовим вектором зовнішньоекономічної політики України є орієнтація на Європейський Союз (ЄС). Повноцінна інтеграція до європейського простору та набуття членства в ЄС визначаються як стратегічна мета держави.

Це один із найефективніших інструментів забезпечення національних інтересів, формування конкурентоспроможної економіки, а також зміцнення позицій України в глобальній системі міжнародних відносин.

Окрім цього, європейська інтеграція відкриває можливості для модернізації економіки, подолання технологічного відставання, залучення іноземних інвестицій та сучасних технологій, створення нових робочих місць, підвищення конкурентоспроможності національних виробників і виходу на світові ринки.

У сучасних умовах Європейський Союз виступає найбільшим торговельним партнером України, частка якого у загальному зовнішньоторговельному обороті перевищує 40 %.

Серед традиційних партнерів з боку ЄС протягом останніх років можна виділити такі країни, як Німеччина, Польща, Угорщина, Італія, Чехія, Іспанія та Нідерланди.

Водночас Німеччина та Польща залишаються найбільшими експортерами продукції в Україну, тоді як Італія та Польща були ключовими імпортерами українських товарів у 2019 році.

Аналіз динаміки експорту та імпорту товарів і послуг між Україною та Польщею свідчить про зростання обсягів товарообороту упродовж 2016–2019 років.

При цьому динаміка імпорту значною мірою залежить від внутрішніх економічних і політичних процесів в Україні, тоді як зростання експорту обумовлюється поступовим підвищенням конкурентоспроможності української продукції.

Оцінювання показників безпеки зовнішньої торгівлі України та Польщі дозволило дійти висновку, що, з одного боку, більшість індикаторів відповідає нормативним значенням, а з іншого – існують певні ризики.

Основною загрозою у розвитку двосторонньої торгівлі виступає нераціональна структура товарообміну. Зокрема, йдеться про домінування сировинної складової в українському експорті та значну частку енергетичних ресурсів у структурі імпорту.

Проведене дослідження також дало змогу визначити ключові проблемні аспекти зовнішньоекономічних відносин між Україною та

Польщею. Основні з них доцільно класифікувати за такими групами: політичні, внутрішньоекономічні, організаційно-управлінські, виробничі та ринково-збутові.

Запропоновані заходи щодо подальшого розвитку стратегічного економічного співробітництва між Україною та Республікою Польща передбачають збільшення обсягів виробництва та експорту високотехнологічної продукції, а також товарів із високою доданою вартістю.

Крім того, важливими напрямками є гармонізація соціально-правових умов трудової міграції між країнами, усунення існуючих бар'єрів для участі українських підприємств у інвестиційних проєктах на території Польщі, а також поглиблення виробничої кооперації.

У підсумку можна зазначити, що існує значна кількість позитивних передумов для подальшого розвитку міжнародного економічного співробітництва між Україною та Польщею у різних сферах господарської діяльності.

При цьому український ринок залишається достатньо привабливим для іноземних виробників і поступово посилює свою інвестиційну привабливість, що сприяє активізації зовнішнього інвестування в економіку країни.

Отже, сучасний стан українсько-польських економічних відносин свідчить про наявність значного потенціалу для подальшого співробітництва. Розвиток торговельних зв'язків, залучення інвестицій, підтримка підприємництва, використання можливостей міжнародних організацій та реалізація євроінтеграційного курсу України створюють міцне підґрунтя для розширення економічного партнерства між Україною та Польщею в майбутньому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Миценко І. М. Трансформація системи управління зовнішньоекономічною та інвестиційною безпекою України в умовах глобалізації : монографія / І. М. Миценко, І. Г. Бабець ; М-во освіти і науки України, Центральноукраїн. нац. техн. ун-т. – Кропивницький : Поліграф-Сервіс, 2021. 464 с. URL : <https://dspace.kntu.kr.ua/handle/123456789/10770>
2. Geo-economic role of Ukraine's Foreign Trade and Mechanism of its Implementation in the Conditions of European Integration : monograph / [I. M. Mytsenko, I. H. Babets, V. I. Mytsenko, O. M. Sokolovska] ; Ministry of Education and Science of Ukraine, CUNTU. – Kropyvnytskyi : Polygraph-Service, 2025. 336 p. URL: <https://dspace.kntu.kr.ua/handle/123456789/16942>
3. Уніят А. В. Економічне співробітництво України з країнами Північноамериканської зони вільної торгівлі. *Інвестиції : практика та досвід*. 2017. № 15. С. 46-52.
4. Theoretical perspectives on economic cooperation. URL: http://www.ceswp.uaic.ro/articles/CESWP2015_VII3_AND.pdf
5. Башнянин Г. І., Лазур П. Ю., Медведєв В. С. Загальна економічна теорія. Спеціальна економічна теорія. К. : Ніка-Центр; Ельга, 2002. 527с.
6. Міжнародні економічні відносини: навчальний посібник. Частина 1 / А.О. Задоя, А.С. Магдич, О.А. Задоя. – Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2022. 142 с. URL : https://lib.duan.edu.ua/images/PDF/ekon/ekon_20.pdf
7. Науково-практичні дослідження міжнародних економічних відносин: електронний навчальний посібник / Філіпенко А.- К., 2024. 158с. URL : <https://www.iir.edu.ua/sites/default/files/2024->

- [09/%D0%95%D0%BB.%20%D0%BF%D0%BE%D1%81.%2024%D0%B3.pdf](#)
8. Четверта промислова революція: зміна напрямів міжнародних інвестиційних потоків: моногр. / за наук. ред. д.е.н., проф. А.І. Крисоватого та д.е.н., проф. О.М. Сохацької. – Тернопіль: Осадца Ю.В., 2018. 478 с. URL : <https://api.dspace.wunu.edu.ua/api/core/bitstreams/8d99fae2-cd6f-41e5-9e7d-b4b0ec608946/content>
 9. Жданова Л.Л. Промислова революція та індустріалізація: розвиток продуктивних сил та перетворення інститутів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2015. № 11. URL : <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2015/11-2015/03.pdf>
 10. Резнікова Н. В. Міжнародне співробітництво в сфері економічної політики : проблема збереження суверенітету та аналіз потенційних вигод. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. Випуск 113 (Частина II). 2013. С. 149-159.
 11. Міжнародна економіка та міжнародні економічні відносини : навч. посібник / Т.В. Шталь [та ін.]. Харків : Видавництво «Форт», 2015. 364с.
 12. Alesina A. Spolaore E., Wacziarg R. Economic Integration and Political Disintegration / NBER Working Paper. 6163 p. URL: http://www.anderson.ucla.edu/faculty_pages/romain.wacziarg/downloads/separatism.pdf.
 13. Бесяк І. Міжнародне інвестиційне співробітництво та його роль у повоєнному відновленні приморських територій України. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*. 2023. № 324(6), С.133-137. URL : <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-324-6-21>
 14. Fernandez R., Portes J. Return to Regionalism: An Analysis of International Gains from Regional Trade Arrangements. *The World Bank Economic Review*. – 12 (May). 1998. P.197-220. URL: <http://citeseerx.ist.psu.edu>.

15. Економічна статистика / Зовнішньоекономічна діяльність // Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
16. The official site of Permanent Mission of Ukraine to the UN Office and other international organizations in Geneva (2019) «About WTO». URL: <https://geneva.mfa.gov.ua/ua/ukraine-io/wto/about>.
17. Платіжний баланс України. Офіційне Інтернет-представництво Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua>.
18. Георгіаді Н., Стефанський Ю. Механізми активізування міжнародних економічних відносин. *Економіка та суспільство*. 2024. № 62. URL : <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-2>
19. Андросова Т. В., Кот О. В., Козуб В. О. Міжнародні організації : навчальний посібник. Х. : ХДУХТ, 2018. 235 с.
20. Козак Ю.Г., Ковалевський В. В., Кутайня З. Міжнародні організації К.: Центр навчальної літератури, 2007. 440 с.
21. Кучик О. Еволюція поняття міжнародної організації: теоретико-методологічний аспект. *Вісник Львівського ун-ту. Серія міжнародні відносини*. 2012. Вип. 30. С. 24-32.
22. Козак Ю.Г., Єхануров Ю.І., Ковалевський В. В. Міжнародні стратегії економічного розвитку. К.: Центр навчальної літератури, 2009. – 356 с.
23. Дмитрієв А. Роль міжнародних організацій у світовому процесі глобалізації. *Публічне право*. 2013. № 1. С. 418-420.
24. Колосова В. П., Іванова І. М. Співробітництво України з міжнародними фінансовими організаціями: сучасний стан та перспективи розширення. *Фінанси України*. 2014. № 11. С. 33-47.
25. Колосова В.П. Вплив міжнародних фінансових організацій на економічний розвиток країни: питання теорії. *Економіка України*. 2016. № 12. С. 61-71.
26. Шаров О. Відносини України з МВФ як важливий фактор національної економічної безпеки. *Журнал європейської економіки*. 2017. Т. 16. № 3. С. 330-351.

27. Гужва І.Ю. Концептуальні основи формування зовнішньоекономічної політики України. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2015. № 5-6. С. 4-13.
28. Патика Н.І. Світова організація торгівлі (СОТ) і розвиток економік країн-нових членів. *Економіка та держава*. 2012. № 4. С. 25-28.
29. Мешко Н.П. Технологічна регіоналізація світогосподарського розвитку. *Економіка і регіон: наук. вісн. Полтава: ПолтНТУ*, 2008. № 3. С. 25-31.
30. EU-Ukraine trade relations. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/EDN-20180709-1?inheritRedirect=true>.
31. Зовнішня торгівля України товарами: підсумки 2025 року. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/zovnishnya-torhivlya-ukrayiny-tovaramy-pidsumky-2025-roku>
32. Кульбіда М. В. Роль Світового банку у сучасній світовій економіці. *Інтелект XXI*. 2019. № 3. С. 16-22.
33. Елерс Г. Стратегії реформ у сфері державних фінансів. національні програми та міжнародні вимоги (МВФ, ЄС, Світовий Банк). *Фінанси України*. 2014. № 7. С. 7.
34. Цанько, Я. О., Козинець, Ю. С. Основна мета та завдання створення СОТ та її роль у міжнародній торговельній системі. *Митна справа*. 2015. № 2. С. 11-14.
35. Грошові перекази. *Національний банк України* URL: https://bank.gov.ua/files/ES/Perekaz_y.pdf
36. Українці відкрили в Польщі 90 тисяч ФОПів та 20 тисяч АТ – спікер сейму Польщі. *Економічна правда*. 2 березня 2026 р. URL: <https://epravda.com.ua/svit/ukrajinci-zareyestruvali-v-polshchi-ponad-110-tisyach-biznesiv-818581/>
37. Польща та Україна формують новий промисловий простір. URL: <https://ces.org.ua/poland-and-ukraine-new-industrial-space/>

38. Григоренко Ю. Польща й Україна: як торговельне партнерство може приносити взаємну вигоду. URL: <https://gmk.center/ua/posts/polshcha-ta-ukraina-ia-k-torhovelne-partnerstvo-mozhe-prynosyty-vzaiemnu-vyrodu/>
39. Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii (Міністерства підприємництва і технологій Республіки Польща). URL: <https://govtech.gov.pl>.
40. Розвиток експорту. *Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства*. URL: <https://www.me.gov.ua/Tags/DocumentsByTag?lang=uk-UA&id=cffc4b55-4c23-4749-b714-275849f954a6&tag=RozvitokEksportu2019>.
41. Митна статистика. *Державна митна служба України*. URL: <http://www.customs.gov.ua>.
42. Кулицький С. Зовнішня торгівля України: стан, проблеми й перспективи. *Україна: події, факти, коментарі*. 2018. № 10. С. 39-52.
43. Ізмайлов О. Аналіз взаємозв'язку галузей економік України та Польщі. *Економіка та суспільство*. 2025. № 76. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-76-16>
44. Ізмайлов О. І., Халін В. Є. Торговельно-економічне співробітництво України з країнами ЄС у контексті євроінтеграції України. *Бізнес Інформ*. 2025. №4. С. 100–107. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-4-100-107>
45. Grubel, H.G., Lloyd, P.J. Intra-Industry Trade: The Theory and Measurement of International Trade in Differentiated Products. London: Macmillan, 1975. 209 p.
46. Державна служба статистики України. Країни за товарною структурою зовнішньої торгівлі України у 2024 році. Київ : Держстат України, 2025. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
47. Website of the Republic of Poland. URL : <https://www.gov.pl/web/diplomacy>.

48. Narodowy Bank Polski. URL : <https://www.nbp.pl/homen.aspx?f=/srodeken.html> .
49. Зимнін А. Зовсім інші робітники: як змінився «український» ринок праці у Польщі. *Європейська правда*. 2020. 13 лютого. URL : <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2020/02/13/7106240/>.
50. Завдяки зоні вільної торгівлі польський товарообіг з Україною зростає. Наш вибір. URL : <http://naszwybir.pl/zavdyaky-zoni-vilnoyi-torgivli-polskyj-tovaroobig-z-ukrayinoyu-zroste> .
51. Договірно-правова база між Україною та Польщею. URL : <https://poland.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/233-dogovirno-pravova-baza-mizh-ukrajinoju-ta-polyshheju>.
52. Атаманчук З., Барчук К., Оришко Д. Торговельно-економічне співробітництво України та Польщі. *Галицький економічний вісник*. 2024. Том 90. № 5. С. 201-209.
53. ЄС продовжив на рік режим безмитної торгівлі з Україною – які наслідки. *Liga Zakon*. URL: https://buh.ligazakon.net/news/219893_s-prodovzhiv-na-rk-rezhim-bezmitno-torgivl-z-ukranoyu--yak-nasliski
54. Мартинова Л. Б., Чорна Н. М. Торговельно-економічне співробітництво України та Польщі в умовах поглиблення інтеграційних процесів в Європі. *Світове господарство і міжнародні економічні відносини*. 2018. Вип. 21. С. 17-21.
55. Каліта В. Україна в польській зовнішній торгівлі. *Регіональна економіка*. 2017. № 1. С.282-289.
56. Шуба М. В., Макарчук К. О. Зовнішньоторговельні відносини України, Польщі та країн Балтії в контексті розширення Європейського Союзу. *Бізнес Інформ*. 2025. №8. С. 80–87. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-8-80-87>